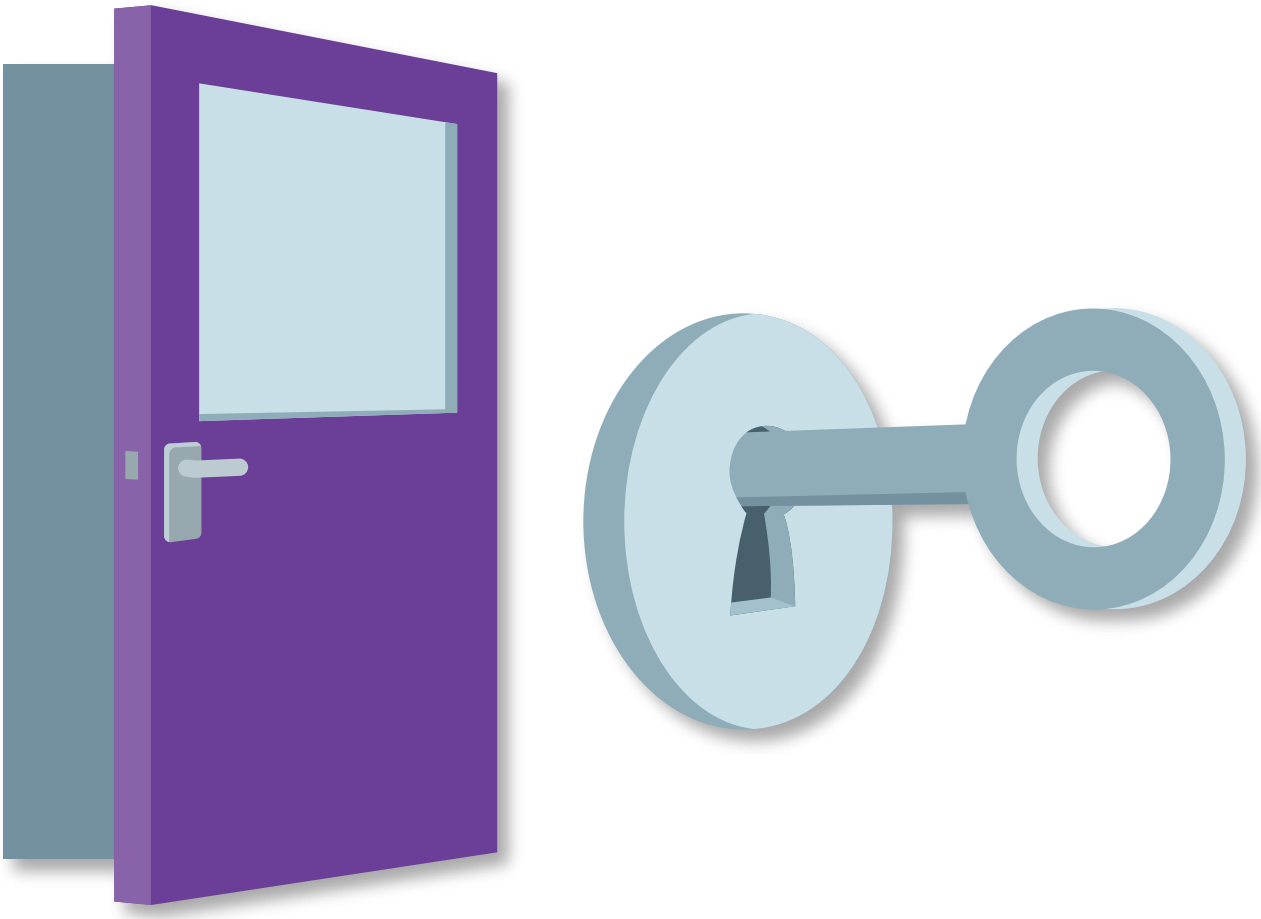
De Vreedzame School

Binnenkomers en Afsluiters

© CED-Groep

Inhoudsopgave

Binnenkomers en Afsluiters

Aan en uit
Aap de leider na
Acht tellen vullen
Activiteit uitbeelden
Alle vliegtuigen vliegen
Alsjeblieft …
Als ik de baas was
Aaarrhhh!
Alfabetspel
Beeldentuin
Bewegen als …
Blad vangen
Blauw aanraken
Blindeman leiden
Bodypercussie
Bomen in de wind
Buitenlandse woorden
Code ontdekken
Commando pinkelen
De ander laten staan
De beveiliger
De codekraker
De elektrische schok
De klas uit
De liedjesdoos
De meester of juf zegt …
De omgekeerde wereld
De onzichtbare leider
Dictator of democraat?
Diep ademen
Dikke bomen in de wind
Dirigent
Doe het weer na
Doe maar na! - Activiteiten
Doe maar na! - Taken
Doe maar na! - Geluiden
Draaien maar
Duimworstelen
Een draadje lang vertellen
Een gek gezicht
Een hart in de kring
Een helpende hand
Een naam die begint met …
Een steuntje in de rug
Een vriend
Een web van wol
Eens - oneens
Elektriciteit
Elkaar begroeten
Elk geluid zijn eigen beweging
Evenwicht
Face to face
Familiegrabbelton
Favoriete eten
Favoriete kleuren luisterspel
Ga staan als …
Ga staan als
Gebarentaal
Geef de klap door
Geef de sis door
Geef het geluid door
Gekke gezichten trekken
Geluid maken
Geluiden maken
Geluiden nadoen en veranderen
Gevoel overnemen
Gevoelens tekenen
Gevoelens uitbeelden en raden
Gevoelsgezichten
Gevoelshouding
Gevoelspantomime
Goed nieuws
Goochelen met letters
Groepen maken op muziek
Hallo ...
Handenrace
Handschrijven
Herinneringen
Het hangt aan de muur en het tikt
Het liefst
Het onzichtbare ei
Het vijf-minutenspel
Het zit in mijn hoofd en het is …
Hoe dans je met …
Hoe heet jouw …
Hoe zien we er allemaal uit?
Hoera!
Hoeveel leerlingen zitten er achter mij?
Hoofd, schouders, knie en teen
Iemand zit in mijn hoofd en het is …
Iets wat de meeste mensen niet van je weten
Ik ben … en ik …
Ik ben bevroren!
Ik ben een…
Ik denk aan …
Ik trek aan het touwtje van ...
Ik wil het niet meer zien!
Ik voel, ik voel wat jij niet voelt
In de rij
In de rij
Je favoriete familielid
Kettingverhaal bedenken
Kijk, zonder handen!
Kijk en doe me na
Kikkers op een lelieblad
Klasgenoot raden
Klopt het?
Kriebelestafette
Kun je dat?
Laat zien wat je ervan vindt
Lekkere dingen
Leuk om te doen (maar niet heus)
Levend Lego
Liedjes raden
Lichaamstaal
Liedje zingen
Lopen als dieren
Luister alleen naar wat Kiki zegt
Luister goed!
Maak een buiging
Mag ik u voorstellen?
Metamorfose
Met elkaar uitbeelden
Mijn gevoel is …
Misverstand verpunzelen
Moordenaartje
Muggen vangen
Olifant, tijger en muis
Omschrijven
Ontdek het dier
Op elkaars schoot
Op klasgenoten kun je leunen
Op zoek naar drie mensen
Opstekers doorvertellen
Opstekerrondje
Opsteker voor de groep
Opwindpop
Overeenkomsten
Papier, steen, schaar
Pictionary
Plaaggeest en pestkop
Raadspel - Waar was ik?
Rara, wat is dat?
Regenstorm
Rondje Opstekers
Rug aan rug
Ruggensteun
Rupsenplaag
Samen een getal maken met vingers
Samen een verhaal maken
Samen gaan staan
Samen neuriën
Schoudermassage
Spelregels aanpassen
Spiegeltje, spiegeltje?
Spiegelspel
Sta op als...
Sta op, ga zitten
Staan, zitten
Stappen
Stil zijn voor even
Stopdans
Storm op zee
Storm op zee, variatie
Tante in Marokko
Tekenen op muziek
Telefoon
Tik tik, wie ben ik?
Tot vijf tellen
Tweegesprek op tijd
Tweepraat
Tweepraat (lichaamstaal)
Uit de knoop
Van boos naar blij
Van plek veranderd
Veranderingen
Vind de afspraak
Voeldoos
Volg de leider
Volg de leider (met muziek)
Volg het geluid
Voorwerp raden
Voorwerp zoeken
Vreemde geluiden
Waar of niet waar?
Waar of niet waar?
Waar verheug je je op?
Waarom? Omdat…
Waar ligt je grens?
Warm of koud
Warm of koud (variant)
Wat doe jij graag?
Wat heb je geleerd vandaag?
Wat hoor je buiten?
Wat is er allemaal anders aan ons?
Wat is anders?
Wat is er veranderd?
Wat maakte je vrolijk?
Wat teken ik?
Wat voel ik?
We dragen allemaal een steentje bij
We helpen elkaar te gaan staan
Welk dier wil je zijn?
Welk gevoel?
Welke kleur zou je zijn?
Welk maatje?
Welke taak is dit?
Whoopiebal
Wie is de leider?
Wie is er weg?
Wie is dit?
Wie is het?
Wie is de wie?
Wat was er fijn vandaag?
Wie staat niet op de foto?
Wie stond niet op de foto en nu wel?
Wijzerspel
Woordgolf
Word je favoriete dier
Ze verstaan me niet
Zend een berichtje
Zinnen maken
Zinnendomino
Zittend dansen
Zoek iemand die
Zonder praten
1-2-3-4-Sam!

© CED-Groep

Binnenkomers en Afsluiters

Hieronder vindt u (bijna) alle binnenkomers en afsluiters van het programma. Zo kunt u bij elke les een binnenkomer of afsluiter kiezen die past bij de groep, de stemming en de omstandigheden.
De lijst bevat korte activiteiten die soms talig zijn, soms kinesthetisch (met beweging), soms muzikaal. In deze lijst staan de activiteiten voor oudere en jongere leerlingen door elkaar. Veel activiteiten zijn groepsvormend, richten de leerlingen op elkaar, of geven de kans om elkaar beter te leren kennen. Ze passen allemaal bij de doelen van De Vreedzame School.
In het lesprogramma staan soms binnenkomers (of afsluiters) die specifiek zijn afgestemd op de bijbehorende les. Voordat u een andere binnenkomer (of afsluiter) kiest, is het dan ook raadzaam eerst de les te bekijken.

Aan en uit

Klap een simpel ritme en vraag de groep dit na te doen. Zet de groep nu aan en uit, harder en zachter. Of laat een deel van de groep stoppen terwijl de rest doorgaat.

Aap de leider na

Leg uit dat u een beweging begint die de leerlingen moeten volgen. Als u ‘wissel’ roept, wisselt de leider. U kiest de leider die u opvolgt en die kiest weer de volgende enzovoort.
Begin een beweging. U klapt in uw handen, de leerlingen klappen in hun handen. U knipt met uw vingers, de leerlingen knippen met hun vingers. U stampt met uw voet, schudt met uw hoofd, de leerlingen doen hetzelfde. Na een paar van deze bewegingen geeft u het leiderschap door aan de volgende. Roep een paar keer ‘wissel’ zodat meerdere leerlingen de leider kunnen zijn.

Acht tellen vullen

De leerkracht vraagt de leerlingen een getal van één tot en met acht in hun hoofd te nemen. Vervolgens telt u rustig hardop tot acht en vraagt de groep dit over te nemen. Als de groep dat goed kan, vraagt u de leerlingen om nu alleen in het hoofd te tellen en alleen het getal dat je in je hoofd had hardop te zeggen.
Variatie: klap in je handen op je eigen tel.

Activiteit uitbeelden

De leerlingen raden in tweetallen woorden door middel van uitbeelden. Ze bedenken om de beurt een woord en beelden het uit, de ander raadt. Doe het eerst zelf een keer voor

Alle vliegtuigen vliegen

U zegt: *alle vliegtuigen vliegen*. De leerlingen fladderen met hun armen, alsof ze zelf vliegen. U herhaalt de zin steeds, maar in plaats van vliegtuigen zegt u steeds iets anders, bijvoorbeeld vogels, olifanten, auto’s, papegaaien, boeken, blaadjes, veertjes, parkieten, helikopters of lantaarnpalen. Als de zin klopt, fladderen de leerlingen met hun armen. Als de zin niet klopt, en u de leerlingen voor de gek houdt, houden ze hun armen stil. Wie zich drie keer vergist, is af.

© CED-Groep

Alsjeblieft …

De leerlingen staan in een kring, voor hun stoel. Laat de bedoeling zien: u geeft de Vreedzame Schoolbal aan een leerling (niet de leerling naast u): *Alsjeblieft … (de naam van de leerling).* U gaat zitten. De leerling die de bal heeft, mag hem nu doorgeven aan een andere leerling. Ga door totdat iedereen is geweest. Wie geweest is gaat zitten. Ondersteun leerlingen waar nodig om elkaars naam te noemen.

Als ik de baas was

De leerlingen mogen fantaseren over wat zij zouden doen als zij de baas waren. Geef een paar leerlingen de beurt en ga dan over naar een volgende vraag:
- Als ik juf of meester was …
- Als ik directeur van deze school was …
- Als ik burgemeester was …
- Als ik baas van het land was …

Vervolgens praten de leerlingen in tweetallen over enkele vragen. Doe dit met behulp van de coöperatieve werkvorm *Tweegesprek op tijd*.
- Geef denktijd.
- Zeg hoeveel tijd iedere leerling heeft om te vertellen.
- Zeg wie mag beginnen met vertellen.
- Laat de leerlingen op uw teken van rol wisselen.
- Vraag van een paar tweetallen enkele antwoorden.

Aaarrhhh!

De leerlingen staan in de kring. Om de beurt stapt er iemand naar voren en die roept een kreet of doet iets met zijn lichaam. De rest van de kring doet dat na. Dit doe je tot iedereen is geweest (ook leerlingen die zeggen: ‘Ik weet niets’ nadoen!).

Alfabetspel

Iedere leerling heeft een kaartje met een letter van het alfabet. De leerlingen lopen door elkaar tot u een opdracht geeft;
- Ga op de goede volgorde staan van het alfabet
- Maak het woord ‘varken’
- Maak het woord ‘computer’

De leerlingen met de letters die dit woord kunnen vormen, gaan snel in de juiste volgorde staan. Als dit gelukt is loopt iedereen weer door het lokaal tot u het volgende woord noemt. Vraag ook de leerlingen opdrachten te bedenken.

Beeldentuin

Zorg dat de leerlingen begrijpen wat een standbeeld is. *Hebben jullie weleens een beeld of een standbeeld gezien?*
Laat de leerlingen tweetallen vormen aan de hand van de volgende opdracht: zoek iemand met wie je nog niet hebt samengewerkt of gespeeld.
In elk paar is één de beeldhouwer en de ander de klei. De opdracht is: maak een beeld of een standbeeld van je maatje. De beeldhouwer boetseert de klei totdat hij tevreden is of totdat de leerkracht zegt dat de tijd om is. Praten is niet toegestaan, maar non-verbale gebaren worden

© CED-Groep

aangemoedigd. De leerling die klei is, blijft in de houding staan waarin de beeldhouwer hem neerzet.
Alle beeldhouwers wandelen door de beeldentuin om de beelden te bewonderen. Keer de rollen om: de klei wordt de beeldhouwer en boetseert zijn partner die nu de klei is geworden. We lopen weer door de beeldentuin om de beelden te bewonderen.

Bewegen als …

Zorg voor voldoende bewegingsruimte. Laat de leerlingen door elkaar lopen en geef steeds een manier aan waarop ze moeten bewegen:
- *als een koorddanser*
- *als een flamingo*
- *als een slak*
- *als een kikker*
- *als een fietser*
- *als een konijn*
- *als een detective*
- *als een soldaat*
- *als een robot*
- *als een sluipende tijger*

Laat ook een aantal leerlingen een manier noemen.

Blad vangen

De leerlingen zitten in een kring. U houdt een A4-tje op de vingertoppen met gestrekte arm in de lucht. U noemt een naam van iemand in de kring. Deze leerling probeert het blad te vangen voor het op de grond valt. Slaagt de leerling hierin, dan mag hij het blad doormidden scheuren. De leerling houdt het gehalveerde blad op de vingertoppen in de lucht, noemt een naam van iemand anders in de kring die het blad probeert te vangen. Telkens als het blad gevangen wordt mag het doormidden gescheurd worden. Als de leerling het blad niet kan vangen voor het valt, wordt het niet gescheurd en laat de leerling het hele blad weer vallen. De oefening wordt gespeeld tot het papier te klein is om gescheurd te worden.

Blauw aanraken

Als u roept *blauw aanraken*, zoeken de leerlingen iemand die blauw draagt en raken ze die aan. Herhaal deze werkvorm met andere kleuren. Bij iedere andere kleur zoeken de leerlingen iemand anders.

Blindeman leiden

Eén leerling heeft een blinddoek om. De opdracht is om van A naar B te lopen. Iedere geblinddoekte heeft een maatje die hem leidt door precies te zeggen hoe hij moet lopen. Is dit te moeilijk dan kunnen de helpers ook fysiek leiden.
Variatie: Meerdere leerlingen krijgen een blinddoek voor. Voor iedere geblinddoekte leerling wordt een begeleider aangewezen zonder hardop een naam te noemen. De begeleider gaat achter de blindeman staan, legt de handen op zijn schouders en leidt hem door de klas, tussen de tafels door tot ze weer bij de tafel van de blindeman zijn. Er wordt niet bij gepraat. De overige leerlingen krijgen als opdracht om te kijken of er veel of weinig vertrouwen is tussen blindeman en begeleider.

© CED-Groep

Bodypercussie

U vraagt de groep een kort geluid te bedenken dat je met je stem of je lichaam kunt maken. Dan geeft u een rustig tempo aan en vraagt de leerlingen in stilte tot acht te tellen. U maakt een krachtig geluid op de eerste tel en laat de groep dit overnemen op de volgende eerste tel. Dit blijft zich herhalen. Ondertussen vraagt u aan de leerling rechts van u om zijn geluid ergens op een van die resterende zeven tellen te plaatsen. Als de groep in staat is deze twee geluiden te spelen, dan mag de volgende leerling zijn geluid ergens op een van de zes overgebleven tellen plaatsen. De groep probeert nu deze drie geluiden strak op de tel te krijgen. Kijk tot hoever jullie komen. De ervaring leert dat vier geluiden al best moeilijk is. Begin gewoon opnieuw, maar vraag anderen een geluid te verzinnen.

Bomen in de wind

Leerlingen staan voldoende uit elkaar. Ze zijn een boom. Ze staan goed geworteld in de grond (benen iets uit elkaar, knieën niet op slot). Hun armen zijn de takken. Nu gaat het een beetje waaien. De boom waait mee. Naar voor, naar achter, links en rechts. Het gaat nog iets harder waaien. Dan gaat de wind weer liggen.

Buitenlandse woorden

De leerlingen bedenken in tweetallen zo veel mogelijk woorden over een bepaald onderwerp. Dit doen ze in een andere taal dan Nederlands. Doe dit met de coöperatieve werkvorm *Tweepraat*. Vorm tweetallen en bij oneven aantallen een drietal. Demonstreer met een leerling kort de bedoeling van Tweepraat: om en om kort iets noemen, noem bijvoorbeeld om de beurt een snack.
Bedenk zo veel mogelijk niet-Nederlandse woorden (Engels, Turks, et cetera) die te maken hebben met … (bijvoorbeeld eten). Geef kort denktijd. *Degene van het tweetal die het eerste jarig is mag beginnen.*
Laat de leerlingen een minuut brainstormen. Observeer of de tweetallen goed van beurt wisselen. Na afloop mag van ieder tweetal degene die het laatste jarig is een woord noemen.

Code ontdekken

De leerlingen zitten in een kring. De leerkracht spreekt apart (op de gang) met vijf leerlingen af op een bepaalde manier een potlood door te geven, bijvoorbeeld:
- met de punt naar boven als je hem aan een jongen geeft, met de punt naar beneden aan een meisje
- aanpakken met de ene hand en doorgeven met de andere hand
- aanpakken met je voeten naast elkaar en doorgeven met je voeten gekruist.

Het gaat erom dat iedereen het geheim van de bende ontdekt. Wie het ontdekt, geeft het potlood goed door, maar verraadt het niet. De bende van vijf zit verspreid in de kring. Iedere keer als een bendelid het potlood doorgeeft zoals afgesproken, zeggen de andere bendeleden: jij bent lid van de bende. Als een andere leerling dat (per ongeluk) ook doet, zeggen ze dat ook. In andere gevallen zeggen de bendeleden: jij hoort er niet bij. Doe dit twee of drie rondjes en vraag wie het geheim ontdekt heeft.

© CED-Groep

Commando pinkelen

Speel in de kring het spel ‘commando pinkelen’. Dat gaat als volgt: de leider doet allerlei bewegingen voor en de groep volgt deze bewegingen, maar alleen als de leider eerst ‘commando’ heeft geroepen. *We gaan eerst oefenen!* Start met commando pinkelen. Pinkelen is met de vlakke handen op de bovenbenen slaan. Verdere commando’s kunnen zijn: commando hol (handen gekromd omgekeerd op bovenbenen), commando bol (handen staand gekromd op bovenbenen), commando hoog (armen de lucht in), commando laag (armen omlaag langs de benen).
Als er voldoende geoefend is, gaan we beginnen. Wie de beweging volgt zonder dat ‘commando’ is geroepen, is af. Wie blijft over?

De ander laten staan

De leerlingen maken tweetallen, één leerling zit onderuitgezakt op een stoel of ligt voorover op tafel, de andere leerling probeert met eenvoudige opdrachten de zittende leerling tot staan te brengen. De leerling die zit, voert elke opdracht uit en vermijdt meer te doen dan wat de andere persoon vraagt. Wie slaagt erin de ander te laten staan? Geef de leerlingen enkele minuten de tijd en laat dan wisselen. U vraagt: *Wat werkte goed en wat minder?*

De beveiliger

De leerlingen staan in tweetallen in de kring achter elkaar. De achterste is de beveiliger van de voorste. Eén leerling is alleen (bij een even aantal doet de leerkracht mee). De leerling die alleen is, roept één van de voorste leerlingen om bij hem te komen, zonder diegene eerst aan te kijken. Deze probeert zo snel mogelijk te reageren, zodat de beveiliger hem niet meer om zijn middel kan grijpen. Doe het eerst met een leerling voor. Als het te moeilijk is om weg te komen, moeten de beveiligers met de handen op de rug staan. Er komt steeds een leerling alleen te staan, zodat het spel door kan gaan. Aanraken is al genoeg om te voorkomen dat een voorste leerling weg mag. Maak er geen wild judospel van!
Mogelijke variatie: de voorste leerling wordt ‘geroepen’ met een knipoog, dus zonder geluid.

De codekraker

De leerlingen zitten in de kring. Eén leerling verlaat het lokaal. De rest spreekt een code af. Dit kan van alles zijn, zoals een woord dat steeds terugkeert, bijvoorbeeld ‘vaak’; of een gebaar, bijvoorbeeld ‘op je hoofd krabben’. De leerling die de groep heeft verlaten, komt terug, stelt vragen aan de groep en probeert zo achter de code te komen.

De elektrische schok

Alle leerlingen staan in een kring. U begint met het doorgeven van de elektrische schok. Dit doet u door uw handen tegen elkaar te houden en ze te richten op een leerling. Als u de schok doorgeeft aan een leerling die naast u staat, zegt u ‘zip!’ Als u de schok naar iemand doorgeeft aan de overkant van de kring zegt u ‘zap!’ Als iemand het verkeerde woord zegt, moet hij gaan zitten. Hoe sneller het spel gespeeld wordt hoe spannender het wordt.
Extra: voeg een woord toe! Bij ‘tring!’ stuurt iemand de elektrische schok terug naar de leerling waar hij vandaan kwam. De leerling is nu nog een keer aan de beurt.

© CED-Groep

De klas uit

Ga eerst zelf de klas uit, en kom terug terwijl u overdreven blij bent. Vraag de groep: *welk gevoel laat ik zien?* Laat dan een leerling de klas uit gaan en terugkomen terwijl hij een bepaald gevoel uitdrukt. De groep mag weer raden. Herhaal een paar keer.

De liedjesdoos

Een van de leerlingen mag een voorwerp uit de liedjesdoos kiezen. Zing samen met de leerlingen het liedje dat bij dat voorwerp hoort.

De meester of juf zegt …

Alle leerlingen staan arm in arm in de kring. U geeft een opdracht, voorafgegaan door: *'de juf, of de meester zegt…'.* De leerlingen voeren de opdracht uit. Opdrachten die niet worden voorafgegaan door *'de juf of de meester zegt'* worden genegeerd.
Voorbeelden:
- *buig voorover*
- *kijk naar links*
- *loop naar rechts*
- *steek je ellebogen omhoog*
- *ga op je hurken zitten*
- *raak je neus aan*
- *raak je rechterhand met je linkerhand aan*
- *spring op en neer*

Doordat iedereen aan elkaar vastzit gaat de groep samenwerken. Na de oefening geeft de groep zich hiervoor (nog steeds vastzittend) een applaus.

De omgekeerde wereld

De leerlingen zitten in de kring. Het is de bedoeling dat de leerlingen het tegenovergestelde doen van wat de leider doet. Staat de leider, dan blijven de leerlingen zitten.
- Lacht de leider, dan gaan de leerlingen huilen.
- Staat de leider achter de stoel, dan gaan de leerlingen voor de stoel staan.
- Staat de leider met de armen over elkaar, dan doen de leerlingen de armen wijd.
- Staat de leider met de benen wijd, dan zetten de leerlingen de voeten bij elkaar.
- Kijkt de leider naar de vloer, dan kijken de leerlingen naar het plafond.

Doe er als leerkracht een paar voor tot de leerlingen begrijpen wat de bedoeling is. Maak daarna een leerling leider, laat deze leerling een paar dingen doen en maak dan een andere leerling leider.

De onzichtbare leider

Vraag een vrijwilliger het lokaal te verlaten. De groep kiest vervolgens een onzichtbare leider: iemand die bewegingen maakt die de groep nadoet (klappen, trappelen enzovoort). Als de vrijwilliger weer binnenkomt, gaat hij in het midden staan en probeert hij de leider te vinden.

© CED-Groep

Dictator of democraat?

Werk met de coöperatieve werkvorm *In de rij.* Vraag de leerlingen een voorstel te doen om een rij te maken (bijvoorbeeld: op leeftijd, lengte, schoenmaat). Zeg waar de rij begint en waar hij eindigt. De leerlingen bepalen hun plaats in de rij door te overleggen en zichzelf te vergelijken met hun groepsgenoten. De leerlingen corrigeren elkaar positief totdat de rij goed staat. Check de rij door de leerlingen hun positie te laten noemen. Klap de rij dubbel.

We zijn allemaal directeur van de school. Maak de zin af: Als ik een dictator-directeur van de school was zou ik… De ene helft maakt de zin af tegen de andere helft. Daarna doet de andere rij hetzelfde.
Geef nu dezelfde opdracht, maar met de zin: *Als ik een democratische directeur was zou ik…* Vraag na afloop aan een aantal leerlingen iets te vertellen over wat genoemd is.

Diep ademen

Dit is een ontladende afsluiter. *Een van de dingen die we kunnen doen om te ontspannen wanneer we boos zijn, is diep ademen.* Laat leerlingen diep inademen, helemaal naar de buik zodat hun buik uitzet. Laat ze dan hun longen van beneden naar boven vullen. Laat ze dan uitademen in omgekeerde volgorde, van de top van hun longen naar beneden naar de buik, waarbij de buik weer dunner wordt. Doe dit vijf keer.

Dikke bomen in de wind

Twee leerlingen gaan achter elkaar staan. Ieder steekt zijn armen een andere richting uit. Samen vormen ze een dikke boom. De hele groep is een bos. Dan gaat het waaien. Dikke bomen geven maar langzaam mee. Dan gaat het stormen. De dikke bomen buigen dieper. Ze kraken en kreunen. Dan gaat de wind weer liggen. (*Uit: De klas beweegt*)

Dirigent

De leerlingen staan in de kring. Een leerling gaat de klas uit. Wijs een leerling aan die de dirigent is. De dirigent maakt een gebaar en de groep volgt. Het is de kunst om het zo te doen dat de leerling die de klas uit is straks niet ziet wie de dirigent is.
Oefen dit even met de leerlingen. Het is bijvoorbeeld handig om niet heel nadrukkelijk naar de dirigent te kijken. De leerling die de klas uit is geweest moet raden wie de dirigent is. Dan gaat een volgende leerling de gang op. Doe dit een paar keer.

Doe het weer na

De leerlingen zitten bij hun tafel of op hun knieën voor hun stoel. *We gaan het weer nadoen met geluiden en gebaren.* Als het regent welk geluid horen we dan? Kunnen we dat geluid zelf maken? Laat de leerlingen met ideeën komen, zoals tikken met de vingertoppen op de tafel of de stoel. *Welk geluid horen we bij …*

- *motregen?* (bijvoorbeeld zachtjes tikken met de vingertoppen)
- *een hagelbui?* (bijvoorbeeld trommelen met de vuisten)
- *storm?* (bijvoorbeeld luid roepen vvvoevvoevvoe)
- *donder?* (bijvoorbeeld stampen met de voeten)
- *bliksem?* (bijvoorbeeld met de wijsvingers alle kanten op schieten)
- *sneeuw?* (bijvoorbeeld dwarrelen met de handen naar beneden)

© CED-Groep

Doe maar na! - Activiteiten

De leerlingen zitten in de kring. Beeld een activiteit uit, bijvoorbeeld touwtje springen. De leerlingen doen u na en zeggen wat jullie uitbeelden. Beeld nog een paar activiteiten uit, bijvoorbeeld kaarsjes uitblazen of een taartje eten. Vraag nu een of twee leerlingen een activiteit uit te beelden. De groep mag het nadoen.

Doe maar na! - Taken

De leerlingen zitten in de kring. Beeld een taak uit, bijvoorbeeld de vloer van de klas vegen. De leerlingen doen u na en zeggen wat jullie uitbeelden. Beeld nog een paar taken uit, bijvoorbeeld een kast opruimen of de planten water geven. U kunt ook samen met een leerling een taak uitbeelden, of twee leerlingen dat samen laten doen, de groep mag het nadoen.

Doe maar na! - Geluiden

De leerlingen zitten in de kring. Laat een geluid horen, bijvoorbeeld het geluid van een muis. De leerlingen doen u na en zeggen wat het geluid is. Laat nog een paar geluiden horen, bijvoorbeeld het geluid van een auto. Geef nu de Vreedzame Schoolbal aan een leerling en vraag hem een geluid te maken. De groep mag het nadoen en zeggen wie of wat dit geluid maakt.

Draaien maar

De leerlingen zitten op de stoel of gaan naast de stoel staan. U zegt (bijvoorbeeld): *Draai rondjes ...*

- *met je wijsvinger naar links/naar rechts.*
- *met je hand naar links/naar rechts.*
- *met beide handen tegelijk.*
- *met je schouders naar voren/naar achter.*
- *met je billen (of heupen) naar links/naar rechts.*
- *met je voeten naar links/naar rechts.*

Als ze de oefening begrijpen, kunt u aan de leerlingen vragen om te zeggen met welk lichaamsdeel ze nu een rondje willen draaien.

Duimworstelen

Vorm tweetallen en laat de leerlingen tegenover elkaar staan. De leerlingen doen hun ogen dicht en de handen op hun rug. *Ik tel straks af van drie naar nul en dan proberen jullie elkaar een hand te geven.* Laat de leerlingen het een paar keer proberen.

Een draadje lang vertellen

Iedere leerling krijgt een draadje. Om de beurt mag een leerling vertellen terwijl hij het draadje om zijn vinger wikkelt. Je mag blijven praten totdat het draadje helemaal om de vinger is gewikkeld.
U kunt onderwerpen aanreiken als:

- Vertel iets over
- Wat je gisteren gedaan hebt toen je uit school kwam.

© CED-Groep

- Je huisdier
- Over je hobby
- Over wat je later graag wilt worden
- Over iets waar je bang voor bent
- Over iets dat je graag zou willen

Een gek gezicht

De leerlingen zitten in de kring. Pak de Vreedzame Schoolbal en trek een gek gezicht. Daarna krijgen een paar leerlingen om de beurt de Vreedzame Schoolbal en trekken zij een gek gezicht. De andere leerlingen mogen hen nadoen. Geniet samen van deze gekke binnenkomer.

Een hart in de kring

Maak een kring. Laat een groot hart de kring rondgaan. De leerling die het hart vast heeft noemt de naam van een vriend(in) en zegt wat hij leuk vindt aan die vriend(in).

Een helpende hand

De leerlingen staan in een wijde kring met de handen los. Zij sluiten de ogen en lopen langzaam naar het midden, terwijl iedereen zacht zoemende geluiden maakt. Het is de bedoeling met de ogen dicht twee mensen een hand te geven. Ze blijven de handen vasthouden. Als de leerlingen twee handen hebben gevonden, mogen ze de ogen opendoen en stoppen met zoemen. De leerlingen die nog een hand zoeken, blijven doorzoemen; de anderen helpen ze, zonder te praten, een hand te vinden.

Een naam die begint met …

Een leerling heeft Vreedzame Schoolbal in handen. Hij neemt de voornaam van een klasgenoot in gedachten en zegt met welke letter die begint. De leerling gooit de bal naar een willekeurige klasgenoot. Hij mag raden welke naam de leerling in gedachten heeft. Is het fout geraden, dan gooit hij de bal naar een ander. Ga door tot de naam is geraden. Degene die het geraden heeft mag weer een naam bedenken.

Een steuntje in de rug

Tweetallen gaan rug aan rug zitten, de benen gebogen en de armen in elkaar gehaakt. Vanuit die houding proberen ze omhoog te komen en samen op te staan. Dat kan alleen als ze goed tegen elkaar leunen. Als dat lukt kunt u het met vier laten proberen. Dan met acht, eventueel. Bespreek wat het moeilijk of makkelijk maakt. En concludeer dat je moest samenwerken in deze opdracht.

Een vriend

Maak tweetallen met de coöperatieve werkvorm *In de rij:* op volgorde van jongste naar oudste. Klap de rij dubbel en laat de tweetallen nadenken over de volgende vragen: *Denk aan een goede vriend of vriendin. Vertel elkaar wat je zo waardeert in je vriend(in). Wat maakt een vriend(in) tot een vriend(in)?* Laat ongeveer vijf minuten uitwisselen in de tweetallen en laat daarna enkele leerlingen voorbeelden noemen in de groep.

© CED-Groep

Een web van wol

De groep staat in de kring. De leerkracht heeft een bol wol in de hand en doet een positieve uitspraak over internet. Bijvoorbeeld over communiceren via sociale media. Of over met elkaar meedenken op forums. Na deze uitspraak houdt de leerkracht het eind van de draad vast en gooit de bol naar een volgende (rol de bol een stukje af, dat gooit makkelijker). Degene die de bol vangt zegt ook iets over internet, houdt de draad vast en gooit de bol door.
Als iedereen de bol heeft gehad is er een web ontstaan dat door iedereen wordt vastgehouden. Sluit af met de vraag: *Wat heeft dit web met de lessen uit dit blok te maken? Dit web is te vergelijken met het world wide web waarin we allemaal met elkaar in verbinding staan.*

Eens - oneens

De leerlingen lopen door de klas. Op een teken van de leerkracht staan ze stil en vormen een tweetal met de dichtstbijzijnde. De leerkracht stelt een vraag, bijvoorbeeld:
- *wat is het lekkerst op je brood?*
- *wat is een leuke jongensnaam?*
- *welke frisdrank is het lekkerst?*
- *wat is het leukste vak op school?*
- *wiens moeder is het liefst?*

De leerlingen hebben vijftien seconden de tijd om te kijken of ze het over het antwoord eens worden of niet. *Wie zijn het eens? Wie zijn het oneens?* Herhaal dit een aantal keren.

Elektriciteit

Laat de leerlingen in een cirkel staan met elkaars hand vast. U staat zelf ook in de kring. Begin de ‘elektriciteit’ door te knijpen in de hand van degene aan uw rechterkant. Die knijpt ook weer rechts. Als de knijp helemaal rond is gegaan, kunt u het moeilijker maken door twee keer te knijpen, bijvoorbeeld lang en kort, of twee kanten op. Laat ook eens de leerlingen de elektriciteit beginnen.

Elkaar begroeten

De leerlingen staan tegenover elkaar in een binnen- en een buitenkring. *We gaan elkaar op verschillende manieren begroeten. Bijvoorbeeld met een knipoog.* De tweetallen geven elkaar een knipoog. De leerlingen doen een stap naar rechts en staan nu tegenover iemand anders. U geeft een nieuwe opdracht, bijvoorbeeld knikken met het hoofd. De tweetallen begroeten elkaar met een knik en stappen weer naar rechts. Zo geeft u de volgende opdrachten:
- een diepe buiging
- boos aankijken en naar rechts stappen
- helemaal niet aankijken
- hand geven
- als een soldaat

Bespreek na: *welke manier vond je leuk? Wat vond je moeilijk?*
U kunt de oefening ook verbaal doen, bijvoorbeeld: *goeiedag! Wat leuk je te zien! Zeg, ken je me nog? Wat zie je er leuk uit! Waarvan ken ik u?* Vraag of leerlingen meer begroetingen weten om te doen.

© CED-Groep

Elk geluid zijn eigen beweging

Kondig aan dat u straks verschillende geluiden maakt. Bij elk geluid hoort een andere beweging. *Als ik in mijn handen klap, gaan jullie op je tenen staan. Als ik met mijn voeten stamp gaan jullie op de grond zitten.*
Vraag de leerlingen een derde geluid met bijbehorende beweging te bedenken.

Evenwicht

Leerlingen doen evenwichtsoefeningen. Maak een rij op lengte. Maak tweetallen met leerlingen die ongeveer even lang zijn en laat ze tegenover elkaar staan. Laat steeds een ander tweetal de oefening voordoen.

- Ze zetten de tenen tegen elkaar en houden de handen vast. Beide leerlingen leunen nu rustig achterover, lichaam recht, armen aan het eind gestrekt. Vervolgens bewegen ze zachtjes heen en weer, terwijl ze elkaar een mop of verhaaltje vertellen.

Variatie:

- Dezelfde of nieuwe tweetallen strekken hun armen naar voren en plaatsen hun handpalmen naar elkaar en leunen nu rustig naar voren. Lichaam gestrekt houden.
- De tweetallen gaan zij aan zij met de schouders tegen elkaar aan staan, met de armen over elkaar. Ze leunen tegen elkaar. Nu tillen ze het binnenste been op en kruisen dat over hun buitenste been, zodat ze beiden nog maar op één been staan.
- De tweetallen gaan met de rug plat tegen elkaar aan staan en leunen naar achter. Ze zetten kleine stapjes vooruit, de ruggen blijven plat tegen elkaar. Ze maken samen een praatje, of vertellen een leuke mop aan elkaar.

Face to face

Geef alle leerlingen een potlood en een papiertje. Maak tweetallen met de coöperatieve werkvorm *In de rij*: vorm een rij op lengte. Klap de rij dubbel: de langste tegenover de kortste. *Jullie krijgen drie minuten om vijf dingen te vinden waarin jullie van elkaar verschillen en vijf overeenkomsten.* Laat ze de antwoorden opschrijven. Daarna een leerling doorschuiven en herhalen.

Familiegrabbelton

Geef iedere leerling drie kaartjes. Op het eerste kaartje schrijven de leerlingen hun voornaam, op het tweede kaartje hun achternaam en op het derde kaartje hun adres. De leerlingen houden hun voornaamkaartje. De achternaamkaartjes en de adreskaartjes verzamelt u in twee verschillende doosjes.
Iedere leerling pakt nu blind een achternaam en een adres. Houdt nu een rondje houden waarbij ieder zegt: *'Ik ben… en ik woon… '*, en dan volgt een merkwaardige combinatie van voornaam, achternaam en adres. Doe zelf mee en lees als eerste voor.

Favoriete eten

Stel je voor, je gaat in een raket naar de maan. Je eten komt uit tubes. Astronautenvoedsel is dat. Maar er gaat ook een wondermagnetron mee. Daaruit kan ieder gerecht komen dat je wilt. Maar je kunt maar één gerecht inprogrammeren.
Jij mag van tevoren inprogrammeren welk gerecht dat is. Welk gerecht voer jij in?

© CED-Groep

Favoriete kleuren luisterspel

We gaan oefenen met luisteren door te herhalen wat we hebben gehoord. Zo kunnen we laten zien dat we het echt gehoord hebben.
Laat een leerling zijn favoriete kleur noemen en vraag de volgende leerling die te herhalen en daarna zijn eigen favoriete kleur te vertellen. Die leerling wijst een derde leerling aan. Deze herhaalt wat de tweede leerling heeft gezegd en voegt zijn eigen favoriete kleur toe. Vergeet een leerling wat de leerling voor hem heeft gezegd of noemt hij meteen zijn eigen favoriete kleur, vraag dan vriendelijk of hij opnieuw wil beginnen.
Ga door met andere uitspraken zoals: *Op zaterdag vind ik het leuk om …,* of vraag de leerlingen om een uitspraak.

Ga staan als …

Ga staan als je:
- *van dansen houdt.*
- *een bril hebt.*
- *niet van dansen houdt.*
- *weleens een prijs hebt gewonnen.*
- *een blauwe broek aanhebt.*
- *bruine ogen hebt.*
- *van honden houdt.*
- *van katten houdt.*
- *goed bent in koekjes bakken.*
- *goed bent in sport.*
- *goed bent in conflicten oplossen.*
- *vorige week een boek hebt uitgelezen.*
- *een muziekinstrument bespeelt.*

Vraag de leerlingen om een volgende bijdrage.

Ga staan als

Ga staan als je deze (huishoudelijke) taken leuk vindt:
- *huiswerk maken*
- *tafeldekken*
- *helpen met de auto wassen*
- *voor je kleine broertje of zusje zorgen*
- *tv kijkt*
- *je zelf aankleedt*
- *je eigen bed opmaakt,*
- *de klas vegen*
- *helpen met afwassen*
- *planten water geven*
- *de telefoon aannemen*
- *helpen met koken*
- *schriften uitdelen*
- *enzovoort.*

© CED-Groep

Gebarentaal

De leerlingen zitten in de kring (jongens en meisjes om en om). *We doen een raadspelletje.* Doe zelf als eerste een gebaar voor, bijvoorbeeld duim omhoog. Vraag dan de leerlingen om de beurt een gebaar voor te doen. De groep raadt weer. Fluister wat voorbeelden in, of doe er zelf een paar voor:

- wijsvinger voor de lippen (stilte)
- handen omhoog (ik geef me over)
- op je hoofd krabben met een hand (ik snap er niks van)
- twee gebalde vuisten in de lucht (hoera)
- in je handen klappen (waardering, bewondering)
- handen om elkaar heen draaien (wisselen, bij sport)
- platte handen tegelijk naast elkaar beneden bewegen (rustiger, langzamer)
- hoofdletter T maken met twee handen (time-out)
- handen bij elkaar open vouwen (een boek)
- zwaaien (dag, tot ziens)
- wenken (kom hier)

Geef de klap door

Leg uit dat u een handklap doorgeeft aan de leerling die rechts van u staat. U maakt ook oogcontact met deze leerling. De ontvangende leerling doet precies hetzelfde met de leerling die rechts van hem staat. Zo gaat de handklap de kring door en komt hij weer terug bij de leerkracht. Het doel is dat hij als een ratel de kring rondgaat. Laat de klap een aantal keren rondgaan zonder onderbreking.
Vraag de leerlingen naar andere bewegingen om door te geven (bijvoorbeeld een klap met een stap naar voren zetten, een buiging maken, een rondje draaien).
Variaties:

- Iedere leerling mag beslissen of hij de klap doorgeeft naar rechts of dat hij hem terugkaatst naar links. Hij moet door oogcontact en houding duidelijk maken wat hij doet.
- Wat ook kan is een handjeklap met de hand van de buurman of -vrouw. Door het oogcontact weet de buurman dat hij de hand moet ophouden.
- De leerkracht stuurt een klap naar rechts door en een kort stemgeluid ‘boe’ links de kring door. De leerlingen mogen niet de richting veranderen. De leerling die de klap en de ‘boe’ tegelijk ontvangt moet beide geluiden zo snel mogelijk doorsturen in de goede richting.
- Speel het spel met de ogen dicht. Vraag de leerlingen de ogen te sluiten. Iedere leerling luistert goed wanneer de klap bij zijn buurman is aangekomen. Weet hij dat zeker dan klapt hij ook zo snel mogelijk in zijn handen. Vraag de leerlingen zacht te klappen en te luisteren naar hoe het geluid de kring rondgaat.

Geef de sis door

De leerlingen staan hand in hand in de kring. Vertel dat u een slang in uw hand hebt die constant sist. Maak oogcontact met de leerling naast u en geef de slang door met een sisgeluid. Op dezelfde manier mag de leerling de slang weer doorgeven aan de leerling die naast hem staat. Zo gaat de sis door de kring. Laat de sis een aantal keren rondgaan zonder onderbreking. De slang kan ook in de andere richting worden doorgegeven.

© CED-Groep

Geef het geluid door

Begin een geluid te maken. ‘Geef’ het geluid door aan een leerling. Vraag de leerling het geluid na te doen, en het dan in een ander geluid te veranderen. Hij geeft het door aan een ander die het nieuwe geluid herhaalt, en het weer verandert. Ga door tot de hele groep is geweest.

Gekke gezichten trekken

De leerlingen gaan gekke gezichten trekken. Geef opdrachten, zoals: *Maak je gezicht zo groot mogelijk* (ogen opensperren, mond wijd open, tong eruit, aan oren trekken). *Maak nu je gezicht zo klein mogelijk.* Daarna bedenkt een leerling een opdracht voor de groep. Kan de groep hem nadoen?

Geluid maken

Teken een vierkant in een groter op het bord, en schrijf in het middelste vierkant het woord Stilte in. Maak vakjes in het buitenste vierkant. Vraag de leerlingen geluiden te noemen en schrijf die in de vakjes om het binnenste vierkant met Stilte.
Als u naar een bepaald geluid wijst, maakt de groep het geluid. Hoe meer naar buiten u wijst, hoe luider de groep het geluid maakt. Als u naar het midden wijst, is het stil. Als de groep het begrijpt, kan een leerling gaan aanwijzen.

Geluiden maken

Maak een kring. Laat een leerling een geluid maken (klappen, fluiten, stampen, vingers knippen). De leerling aan zijn rechterhand herhaalt het geluid en voegt er een nieuw aan toe. Zo voegt iedereen een nieuw geluid aan het bestaande toe.

Geluiden nadoen en veranderen

Maak een kring. Maak een geluid. Laat de leerling aan uw rechterhand het geluid nadoen, en het daarna in een ander geluid veranderen. De volgende herhaalt dat nieuwe geluid, en verandert het weer. Maak de kring af. Daarna mag een leerling als eerste een geluid maken.

Gevoel overnemen

De leerlingen staan in een kring met de ogen dicht. De leerkracht tikt een leerling aan. Die mag kijken en neemt het gevoel dat de leerkracht uitbeeldt over. De rest van de groep weet niet wie het gevoel heeft overgenomen of wat het gevoel is. Alle leerlingen gaan nu door de ruimte lopen en nemen gevoelens van elkaar over. Maar de leerlingen moeten in het begin proberen met een zo neutraal mogelijk gezicht rond te lopen. Als ze een leerling tegenkomen die een gevoel uitbeeldt, dan nemen ze dat gevoel over, en veranderen ze hun mimiek. Zodat op het laatst alle leerlingen het gevoel uitbeelden dat de leerkracht heeft doorgegeven.

Gevoelens tekenen

Maak tweetallen en bij een oneven aantal een drietal. Laat de leerlingen per tweetal aan een tafel gaan zitten en geef ieder tweetal een vel papier en een stift. Demonstreer kort met een leerling de bedoeling van *Tafelrondje per tweetal*: om en om kort iets tekenen en benoemen.

© CED-Groep

Kondig aan dat de leerlingen *Tafelrondje per tweetal* doen met de volgende opdracht: *Teken samen zoveel mogelijk gevoelens.*
Geef kort denktijd en zeg dat degene van het tweetal met de kleinste voeten mag beginnen. Laat de leerlingen een paar minuten tekenen, stimuleer dat ze op tempo werken. Observeer of de tweetallen goed van beurt wisselen. Geef de leerlingen een opsteker voor de manier van samenwerken. Laat tot slot de leerlingen rondlopen en elkaars werk bekijken.
Hang het werk na afloop op in de klas of in de gang, met een korte toelichting erbij hoe de leerlingen dit samen hebben gedaan.

Gevoelens uitbeelden en raden

Kijk naar de gevoelens op bijvoorbeeld de gevoelskaartjes, of de lijst met gevoelens uit een van de lessen. Maak tweetallen, bijvoorbeeld met de coöperatieve werkvorm *In de rij.* Vraag de leerlingen op volgorde te gaan staan naar kleur van hun schoenen (van donker naar licht) en check de rij. Maak tweetallen: de leerlingen die in de rij naast elkaar staan, vormen een tweetal. Maak bij een oneven aantal een drietal.
Laat de leerlingen één of meer gevoelens bedenken. En laat ze een situatie bedenken waarin dat gevoel ontstaat. Laat de leerlingen om de beurt een gevoel uitbeelden en raden.

Gevoelsgezichten

Maak tweetallen, bij een oneven aantal drietallen. Laat de leerlingen een paar minuten in tweetallen gevoelsgezichten tekenen. Doe dit met de coöperatieve werkvorm *Tafelrondje per tweetal*: om en om tekenen de leerlingen een gezicht waar een gevoel uit spreekt. Dit kan cartoonachtig of smiley-achtig. De ander raadt om welk gevoel het gaat. Observeer of de tweetallen het tempo erin houden en of de leerlingen lol hebben in de activiteit. Laat tot slot de leerlingen kort rondlopen om elkaars werk te bekijken.

Gevoelshouding

Laat de leerlingen door elkaar lopen en loop zelf ook mee. Klap in uw handen en de leerlingen staan stil. Noem een gevoel en laat iedereen daarbij een houding aannemen, bijvoorbeeld *blij*. Doe zelf mee. Klap opnieuw in uw handen en laat de leerlingen weer rondlopen. Doe hetzelfde met nog een paar gevoelens, zoals *bang, boos en verdrietig.* Wijs tijdens het lopen enkele leerlingen aan die ook een gevoel benoemen, zo kan ook *zenuwachtig of ongeduldig*.
Bespreek dit kort na: *Je kunt aan iemands houding zien hoe hij zich voelt.*

Gevoelspantomime

Neem de gevoelsposter erbij. *We kunnen de gevoelens die op de gevoelsposter staan, laten zien door* **pantomime**. *Pantomime is iets uitbeelden zonder woorden.* Doe het eerst een keer voor. Kies een gevoel van de poster, bijvoorbeeld boosheid. Doe nu zelf een bepaalde actie, bijvoorbeeld de vloer vegen, voor op een boze manier. De groep raadt welk gevoel u uitbeeldt.

Laat nu één of meer leerlingen een bepaalde actie mimen, bijvoorbeeld stoel aanschuiven, op een ..... manier (met welk gevoel mag hij zelf weten). De groep mag raden. Laat nu alle leerlingen tegelijk een andere actie (een punt slijpen, handen schudden, een jas dichtknopen) uitbeelden op een boze manier (u geeft aan welke manier). Daarna op bijvoorbeeld een droevige, blije en zenuwachtige manier.

© CED-Groep

Goed nieuws

Vraag de leerlingen iets te noemen dat de afgelopen dagen is gebeurd en waar ze zich prettig bij voelden. Het 'goede nieuws' kan iets zijn wat ze zagen, wat ze deden, iets aardigs dat iemand tegen hen zei, iets wat ze gegeten hebben. Als het maar iets was waar ze zich prettig bij voelden. Begin zelf met een voorbeeld te geven, waarin u iets van uw gevoelens laat zien (iets dat u geraakt heeft).

Goochelen met letters

Maak viertallen. Vraag ieder viertal de letters van de naam van een klasgenoot door elkaar te husselen. Bijvoorbeeld: Samuel wordt lamuse. Elk viertal geeft zo'n raadsel op. De andere viertallen moeten raden welke naam in het woord verborgen zit. Het viertal dat de naam het snelste raadt wint.

Groepen maken op muziek

Laat muziek horen waarop goed te bewegen is. De leerlingen lopen door het lokaal. Zodra u de muziek stop zet, gaan ze aan de dichtstbijzijnde tafel zitten. Dit is een mooie manier om de leerlingen te laten mengen en ervoor te zorgen dat ze steeds met andere leerlingen gaan samenwerken.

Hallo ...

De leerlingen staan in een kring voor hun stoel. Demonstreer de bedoeling van deze binnenkomer: u geeft de Vreedzame Schoolbal aan een leerling (niet de leerling naast u). Vervolgens zegt u: *hallo (en de naam van de leerling).* U gaat weer zitten. De leerling geeft de bal aan een ander en zegt *hallo*, gevolgd door de naam. Ga door tot alle leerlingen zijn geweest. Wie geweest is, gaat zitten. Help de leerlingen waar nodig met de namen. Bedank de leerlingen voor hun inbreng. *We zijn allemaal welkom in deze groep.*

Handenrace

Verdeel de groep in groepen van zes. Zes spelers vormen een kring en leggen hun rechterhand op elkaar, daarbovenop hun linkerhand. Op een afgesproken signaal trekt de speler wiens hand onderaan zit die hand weg en legt hem helemaal bovenop. De andere spelers volgen, één hand tegelijk. Even oefenen met iedere groep en dan kijken welke groep het eerst klaar is. Zet eventueel op bovenste hand een x.

Handschrijven

Leerlingen die doof en blind zijn communiceren met schrijven in de hand. Wie wil dit even met mij voordoen? U doet de ogen dicht en vraagt de leerling om een getal in uw hand te schrijven. U raadt het getal en vraagt of het goed geraden is. U laat de leerlingen tweetallen maken en om de beurt een getal in elkaars hand schrijven en raden. *Lukt het? Lukt het ook met letters? Lukt het ook met woorden?*

© CED-Groep

Herinneringen

Werk met de coöperatieve werkvorm *Tweepraat* om in een korte tijd zoveel mogelijk leuke momenten van de tijd hier op school op te halen.
Maak tweetallen en bij een oneven aantal een drietal. Demonstreer kort met een leerling de bedoeling van *Tweepraat*: om en om kort iets noemen. *We doen Tweepraat met de volgende vraag: welke leuke momenten hier op school herinner je je?*
Geef kort denktijd en laat degene van het tweetal wiens voornaam als eerste in het alfabet voorkomt, beginnen. Laat de leerlingen een halve minuut brainstormen. Observeer of de tweetallen goed van beurt wisselen.
Vraag bij de terugkoppeling de leerling van ieder tweetal wiens voornaam als laatste in het alfabet voorkomt een moment te noemen waar hij een prettige herinnering aan heeft.

Het hangt aan de muur en het tikt

U neemt een voorwerp uit de klas in gedachten en omschrijft het summier. Bijvoorbeeld, de klok: het is een rond ding en er beweegt iets aan. De leerlingen moeten door vragen te stellen erachter komen wat het is. Ze mogen niet rechtstreeks vragen wat het is, ze moeten naar kleur, vorm, functie en dergelijke vragen.

Het liefst

Stel de leerlingen vragen over ‘het liefst’, bijvoorbeeld:
- wat doe je het liefst op woensdagmiddag?
- met wie speel je het liefst op straat?
- bij wie zou je het liefst eens thuis willen spelen?
- met wie kijk je het liefst tv?
- wat eet je het liefst als je jarig bent?
- wie vind je thuis het liefst?

Geef bij iedere vraag een paar leerlingen de beurt.

Het onzichtbare ei

De leerlingen staan in een kring. U toont een onzichtbaar ei en zegt: *ik gooi dit onzichtbare ei naar …* (noem de naam van de leerling). De leerling probeert het ei voorzichtig op te vangen. De leerling maakt van het onzichtbare ei iets anders. Hij zegt wat hij maakt (bijvoorbeeld een schoen of een cactus) en naar wie hij het voorwerp gooit. Wie gooit of opvangt doet dit met gebaren alsof het een echt voorwerp is.

Het vijf-minutenspel

Samenwerken en toch zo origineel mogelijk zijn.
Verdeel de klas in groepen van vier leerlingen. Zet ze een stuk uit elkaar zodat ze elkaar niet horen. Iedere groep krijgt een pen en papier. Laat afspreken wie er schrijft in iedere groep. Geef een categorie op, bijvoorbeeld:
- een plaats in Nederland
- een boerderijdier
- iets wat zacht is
- iets wat een hard geluid maakt

© CED-Groep

Laat iedere groep in vijf minuten zoveel mogelijk voorbeelden uit de categorie bedenken en opschrijven.
Als de tijd voorbij is leest iedere groep op wat ze hebben. De puntentelling is als volgt:
- een woord dat slechts één groep heeft genoemd: 3 punten
- een woord dat nog een groep heeft genoemd: 2 punten
- een woord, door meer groepen is genoemd: 1 punt
- een woord dat niet klopt bij de categorie: 0 punten

Het zit in mijn hoofd en het is …

In tweetallen. Neem een bekende hoofdpersoon uit een boek (of een film of een serie) in gedachten en laat ze elkaar vragen stellen – waarop alleen met ja of nee geantwoord mag worden – tot ze raden wie het is. Geef een paar voorbeelden.

Hoe dans je met …

De leerlingen staan in tweetallen tegenover elkaar. U vraagt:
- *Hoe dansen blubberlaarzen? Laat maar zien samen.*
- *Hoe dansen balletschoenen? Laat maar zien samen.*

Vraag de tweetallen nu om zelf schoenen te verzinnen om mee te dansen (denk aan gymschoenen, hoge hakken, bergschoenen, tapdansschoenen).
Laat de tweetallen wisselen na ieder paar schoenen.

Hoe heet jouw …

Stel een vraag aan een leerling om zijn familie beter te leren kennen. Wie de beurt heeft gehad mag aan een ander vragen: *Hoe heet jouw … (moeder, opa, zus, tante).* De volgende geeft antwoord en stelt een volgende vraag aan iemand.

Hoe zien we er allemaal uit?

De leerlingen staan of zitten in de kring. *Kijk even goed naar elkaar. Houd nu allemaal je handen voor je ogen. Wie de beurt krijgt, mag het zeggen: noem eens iemand met zwart haar in onze groep.* Herhaal dit met een paar andere voorbeelden, zoals:
- noem eens iemand met blond haar
- noem eens iemand met vlechten in haar haar
- met blauwe ogen
- met bruine ogen
- iemand die lang is
- iemand die krulletjes heeft

Laat de leerlingen dit nu in tweetallen doen. *Draai naar je buurman of –vrouw. De een doet de ogen dicht, de ander bedenkt en geeft een opdracht. Wissel een paar keer van beurt.*

Hoera!

Vraag de leerlingen in een kring te gaan staan en elkaars handen vast te houden. Iedereen buigt voorover en raakt met de handen bijna de vloer. Begin door samen zachtjes een langgerekt ‘hoeoeoeoe-raaaaaaa’ te zeggen, steeds harder terwijl iedereen langzaam overeind komt en de handen in de lucht steekt. Doe dit nog een paar keer en vraag de leerlingen om een andere uitroep (bijvoorbeeld:’joeoeoeoepieieieieie’ of ‘suuuuuuuperrrrrrrrr’).

© CED-Groep

Hoeveel leerlingen zitten er achter mij?

De leerlingen zitten in de kring. Zet een stoel midden in de kring.
Laat een leerling op de stoel plaatsnemen. Doe hem een blinddoek voor.
Vervolgens vraagt u de groep stil te zijn en wijst u een paar leerlingen aan die om de beurt zo stil mogelijk achter de geblinddoekte leerling gaan staan. Tot slot mag de geblinddoekte leerling raden hoeveel leerlingen er achter hem staan.

Hoofd, schouders, knie en teen

Zing samen met de leerlingen het liedje Hoofd, schouders, knie en teen. Ze mogen daarbij ondersteunende gebaren maken door achtereenvolgens hun hoofd, schouders, knieën en tenen aan te wijzen, daarna de oren, de ogen en het puntje van hun neus. Terwijl ze hun neus aanwijzen draaien de leerlingen een rondje om hun as.

Iemand zit in mijn hoofd en het is …

Maak tweetallen. Laat de leerlingen om de beurt iemand van school in gedachten nemen. De ander stelt vragen waarop alleen ja en nee geantwoord mag worden, tot geraden is wie het is.

Iets wat de meeste mensen niet van je weten

Vorm tweetallen van leerlingen die naast elkaar zitten. Geef ze twee minuten om beurtelings te praten over iets wat de meeste mensen niet van ze weten. Kondig het aan wanneer er een minuut voorbij is zodat ze kunnen wisselen. Vraag drie of vier leerlingen die dat willen om te vertellen waar ze aan dachten.

Ik ben … en ik …

De leerlingen zitten in een kring. Wie de Vreedzame Schoolbal heeft, zegt: Ik ben… en mijn lievelingskleur is …! Daarna gooit hij de bal naar de volgende, dit hoeft niet op volgorde van de kring. Als iemand niet wil, dan vraagt u om de bal door te gooien naar een ander. Vraag na een poosje de leerlingen die de bal nog niet hebben gehad hun hand op te steken.
Variaties:

- Ik ben… en ik houd het meest van… (eten).
- Ik ben… en ik vind… (iets om te doen) leuk.
- Ik ben… en ik hou helemaal niet van ..... (eten). Wie het ermee eens is, zegt: bèèè. Wie het er niet mee eens is, zegt juist: *Mmmmm*.
- Iedereen in de kring herhaalt de naam van de voorafgaande leerling én wat deze lekker vindt (Sanne houdt van chocola), en voegt dan toe wat hij zelf lekker vindt (..en ik ben Ruben en ik hou van patat).

Ik ben bevroren!

Als je je schaamt sta je soms als bevroren, je weet je even geen raad. We gaan oefenen met ontdooien! De leerlingen staan bevroren in de klas. U zet muziek aan en noemt een lichaamsdeel dat ontdooid kan worden en dus mag bewegen, waarbij u dit zelf voordoet. De rest van het lichaam is nog steeds bevroren. Er komen steeds meer lichaamsdelen bij die ontdooid mogen worden. Na vijf lichaamsdelen die bewegen bevriest iedereen weer en begint het spel opnieuw. Laat dit keer een leerling lichaamsdelen benoemen.

© CED-Groep

Ik ben een…

De leerlingen zitten in de kring. Een leerling in het midden imiteert zonder geluid een dier, bijvoorbeeld een kat. Dan loopt hij naar een andere leerling in de kring, die mag raden welk dier wordt bedoeld. Lukt dat niet, dan mag 'het dier' een geluid maken. Lukt het nog niet, dan mogen anderen helpen. Degene die het dier raadt mag in de kring komen en een ander dier uitbeelden.

Ik denk aan …

U begint en zegt: 'Ik denk aan een leerling in de klas. Hij is/heeft/kan/doet …', en beschrijft dan een van de leerlingen. De leerlingen mogen raden wie het is. Begin met een kleine aanwijzing en als ze het niet raden (niet lukraak namen laten roepen) doet u er nog een aanwijzing bij. Herhaal een paar maal. Nu mag degene die het heeft geraden zelf iemand beschrijven.

Ik trek aan het touwtje van ...

De leerlingen zijn een marionettenpop. Aan alle ledematen zit een touwtje. De leerlingen hangen slap voorover of op de tafel. U zegt steeds 'aan welk touwtje u trekt'. Ik trek aan het touwtje van:

- *je achterhoofd (de leerling beweegt zijn achterhoofd omhoog)*
- *je neus*
- *je linkerschouder*
- *je rechterschouder*
- *je linkerelleboog*
- *je rechterhand*
- *je billen*
- *je linkerknie*

Als de leerlingen de oefening begrijpen, laat u ze zelf aan de touwtjes trekken. U maakt daarvoor tweetallen; de leerlingen zitten tegenover elkaar. De ene leerling is pop, de andere leerling zegt aan welk touwtje hij trekt. Op uw teken wisselen ze.

Ik wil het niet meer zien!

De leerlingen staan voor hun stoel. U noemt steeds iets wat u niet meer wilt zien. *Ik wil geen armen meer zien!* De leerlingen zorgen er voor dat er geen armen meer te zien zijn vanuit uw oogpunt. Zo gaat het spel door. *Ik wil geen hoofden meer zien. Ik wil geen voeten meer zien. Ik wil geen buiken meer zien.*

Variaties:

- U loopt rond en de leerlingen bewegen hun lichaam mee, zodat u het lichaamsdeel niet kunt zien.
- U laat een leerling lichaamsdelen opnoemen.
- U noemt in plaats van lichaamsdelen een kleur of een voorwerp. Bijvoorbeeld:

Ik wil geen oranje meer zien
Ik wil geen tassen meer zien
Ik wil geen potloden meer zien
Ik wil alleen de meisjes zien

© CED-Groep

Ik voel, ik voel wat jij niet voelt

Hang de illustraties Blij, Verdrietig, Bang, Boos en Rustig op in de klas op vijf verschillende plekken.
Noem steeds een situatie en vraag de leerlingen om naar het plaatje te lopen van het gevoel dat zij krijgen bij die situatie. Doe er zelf één voor. Vertel erbij waarom u dit gevoel bij deze situatie krijgt. Na iedere keuze gaan de leerlingen weer op hun stoel zitten. U kunt ook een klein groepje laten lopen. Zo komt er steeds een ander groepje aan de beurt.
Wanneer u juist meer beweging wilt, kunt u de activiteit in het speellokaal of de gymzaal uitvoeren en de leerlingen (net als bij Ren je rot) bij iedere situatie naar het vak van het gevoel van hun keuze laten rennen.
Benoem het als twee leerlingen bij een andere illustratie gaan staan. *Soms hebben we hetzelfde gevoel en soms een ander gevoel. Dat kan!*

In de rij

Vorm tweetallen met de coöperatieve werkvorm *In de rij*. Vraag de leerlingen op volgorde van lengte te gaan staan. Vorm tweetallen door de rij in tweeën te verdelen: laat de twee rijen tegenover elkaar staan en laat de tweetallen elkaar een hand geven. Maak bij een oneven aantal een drietal.
Geef de leerlingen een opsteker voor de manier van samenwerken. Laat de tweetallen naast elkaar gaan zitten in de kring.

In de rij

Maak met de coöperatieve werkvorm In de rij viertallen.
Laat iedere leerling de datum nemen waarop hij jarig is. Het getal dat verwijst naar de dag (bijvoorbeeld 25 omdat je op 25 oktober jarig bent) is nodig voor de rij. Laat de groep een rij maken waarin de leerlingen op volgorde van oplopende getallen gaan staan.
Laat een leerling de rij checken. Laat de rij dubbelklappen. Maak tot slot viertallen door van links naar rechts steeds twee tweetallen te koppelen.

Je favoriete familielid

Laat de leerlingen in tweetallen vertellen wat ze leuk vinden aan een familielid: vader, moeder, broer, zus, leuke oom, aardige tante, lieve oma. Zeg van tevoren of dat wat ze vertellen in het tweetal blijft of dat u in de grote groep aan de luisteraar gaat vragen wat de ander heeft gezegd.

Kettingverhaal bedenken

De leerlingen maken samen een verhaal waarbij ieder voortbouwt op wat de vorige heeft gezegd. De leerlingen zitten in de kring. Wie de Vreedzame Schoolbal heeft, is aan de beurt. Als je klaar bent, mag je de beurt zelf doorgeven. Dat doe je door de naam van iemand te noemen en dan de bal naar hem te gooien. Wie de bal nu krijgt, begint een fantasieverhaal te vertellen. Bijvoorbeeld: *Toen ik laatst 's nachts naar buiten keek, zag ik iets heel raars.* Na een of twee zinnen geeft de verteller de bal door aan een andere leerling. Hij vervolgt het verhaal en voegt er iets aan toe.
Laat het kettingverhaal ontstaan. Wie niets weet, gooit de bal door. Kondig aan wanneer het slot gemaakt moet worden.

© CED-Groep

Kijk, zonder handen!

De leerlingen staan of zitten in kleine groepjes in een kring. Elk groepje krijgt een bal met de opdracht: *geef de bal aan elkaar door zonder hem met de handen aan te raken.* De groep p robeert de bal zo helemaal rond te laten gaan. Als de bal op de grond valt, begint op dat punt het rondje opnieuw.

Kijk en doe me na

De leerlingen zitten in de kring. Fluister een leerling een actie in het oor, zoals het opmaken van een bed, schoonmaken van het huis, of zwemmen. In een open stuk van de ruimte moet die leerling die actie gaan uitbeelden. De andere leerlingen doen de beweging na. Vraag dan wie weet wat hij uitbeeldt.

Kikkers op een lelieblad

Maak een ruimte vrij in de klas, of maak gebruik van de speelzaal. Leg een aantal kleedjes of grote vellen papier op de grond. Vertel dat iedereen een kikker is die vrij rond mag springen (als een kikker) zolang de muziek klinkt. Maar zodra de muziek stopt, moeten ze een lelieblad opzoeken en elkaar op het droge helpen. Iedere keer wanneer de muziek weer aangaat wordt een blad weggenomen. De kikkers moeten elkaar echt gaan helpen om er nog op te passen. Hoe lang lukt het nog om ieder een plaats te geven?

Klasgenoot raden

Alle leerlingen krijgen een klein blaadje en schrijven daarop duidelijk hun naam. Laat de blaadjes opvouwen, verzamel ze in een bakje en laat elke leerling een blaadje eruit pakken. *Het mag niet van jezelf zijn. We doen Mix en ruil en raden wie er op het blaadje staat.* Laat met een leerling de bedoeling zien: A vertelt iets over de leerling op het briefje (niet laten zien aan de ander), B stelt vragen en raadt welke klasgenoot op het briefje staat. Wissel daarna van rol.
De leerlingen houden hun hand omhoog totdat ze een partner hebben gevonden, vormen een tweetal en voeren de opdracht uit. Let op wat voor soort vragen de leerlingen stellen, het is de bedoeling dat deze activiteit een positieve bijdrage levert aan de sfeer.
Vervolgens bedanken ze elkaar, ruilen ze hun briefje, nemen afscheid en zoeken een volgende partner. Laat de leerlingen na een paar minuten stoppen en geef een opsteker over iets positiefs dat u heeft gezien.

Klopt het?

Alle leerlingen staan in de kring. U zegt steeds een kort zinnetje. Als het doewoord klopt bij het dier, dan doen de leerlingen de beweging. Bijvoorbeeld: *paarden draven - doe het.* Als het niet klopt, moeten ze gaan zitten. Bijvoorbeeld: *schapen schaatsen - zitten.*
Alle…

- *vogels vliegen*
- *honden hijgen*
- *muizen niezen*
- *katten geven kopjes*
- *olifanten stampen*
- *slangen springen*

© CED-Groep

- *koeien kruipen*
- *vissen zwemmen*
- *egeltjes rollen zich op…*

Kriebelestafette

Deel kleine blanco blaadjes uit en laat alle leerlingen een simpele vorm of figuur tekenen (bijvoorbeeld een zon, boom, bloem of een letter). Maak tweetallen en laat de leerlingen achter elkaar staan. De achterste leerling tekent met de vinger een vorm op de rug van de leerling voor zich. De voorste leerling moet raden wat er op zijn rug staat. Daarna wisselen. Herhaal dit een paar keer met steeds andere tweetallen.

Kun je dat?

De leerlingen staan in een kring, draaien een kwartslag zodat ze naar elkaars rug kijken. Geef ze de volgende opdrachten:

- Leg je rechterhand op de linkerschouder van je voorganger.
- Pak met je rechterhand de linker elleboog van je voorganger.
- Zet je rechtervoet tegen de linkervoet van je voorganger.
- Doe je rechterhand naar je linkerschouder en pak de hand van je voorganger vast.
- Leg je rechterhand in de linkerzij van je voorganger.

Wissel met links:

- Leg de linkerhand op de rechterschouder van je voorganger.
- Pak met je linkerhand de rechter elleboog van je voorganger.
- Zet je linkervoet tegen de rechtervoet van je voorganger.
- Doe je linkerhand naar je rechterschouder en pak de hand van je voorganger vast.

Controleer steeds of de opdracht juist is uitgevoerd.
U kunt na iedere opdracht de leerlingen een halve draai laten maken, linksom of rechtsom. Vraag nu de leerlingen een opdracht te verzinnen en laat deze uitvoeren.

Laat zien wat je ervan vindt

De leerlingen zitten in tweetallen tegenover elkaar. Ze laten met hun gezicht zien wat ze van iets vinden. Ze mogen niets zeggen. U zegt bijvoorbeeld:

- *chocola*
- *ijskoud water*
- *vakantie*
- *zeep in je mond*
- *een stripboek*
- *fietsen*
- *school*
- *een rode sportauto*

Als de leerlingen de opdracht begrijpen, kunnen de tweetallen om de beurt iets zeggen en dan laten zien wat ze ervan vinden.

Lekkere dingen

De leerlingen zitten in de kring. *Wat vinden jullie lekkere dingen om te eten?* Geef denktijd, en geef dan een leerling de beurt met de Vreedzame Schoolbal. Laat vervolgens de bal snel rondgaan zodat iedereen even kort heeft genoemd wat hij lekker vindt om te eten.

© CED-Groep

Leuk om te doen (maar niet heus)

De leerlingen zitten in drietallen bij elkaar. Ieder schrijft op een blaadje drie dingen die hij leuk vindt om te doen. Echter, één daarvan is niet waar! Om beurt leest iedere leerling zijn eigen drie 'leuke' dingen op. Vervolgens overleggen steeds twee van de drie welke niet waar is. Klopt dat?

Levend Lego

Verdeel de groep in tweetallen. Doe de activiteit voor met een leerling. Als u de naam van een lichaamsdeel noemt (bijvoorbeeld 'knieën') dan 'klikken' de tweetallen hun knieën aan elkaar. Na een aantal van deze opdrachten kunt u twee verschillende lichaamsdelen noemen, bijvoorbeeld 'elleboog aan hand'. Ze moeten dan overleggen over wie welk lichaamsdeel aan de ander klikt.

Liedjes raden

Klap, neurie of zing op lalala een liedje dat de leerlingen eerder geleerd hebben. *Wie weet welk liedje het is?* De leerlingen beginnen vaak uit zichzelf mee te zingen wanneer ze het lied herkennen. Doe dit met verschillende liedjes.

Lichaamstaal

Laat de leerlingen in tweetallen met de coöperatieve werkvorm *Tweepraat* om de beurt gebaren maken, een houding aannemen of een gezicht trekken. De anderen raden wat ze bedoelen.

Liedje zingen

Zing met uw klas een liedje. Komen er gevoelens in het liedje voor? Of voel je je misschien blij of verdrietig na het liedje? De leerlingen mogen er een vrolijk of verdrietig gezicht bij trekken. Gebruik eventueel de liedjesdoos (groep 1-2).

Lopen als dieren

Maak ruimte in de klas en laat de leerlingen lopen als:
- een ooievaar: op één been staan, hoge stappen maken.
- een beer: log heen en weer wiebelen.
- een slang: hurken en dan langzaam omhoog kronkelen.
- een giraffe: statig met lange poten en gestrekte nek.
- een poes: kruipen en sluipen, een hoge rug maken, uitrekken, oprollen.
- een olifant: met grote zware stappen
- een kat: laag sluipend over de grond of juist vriendelijk kopjes gevend
- een rups: kruipend, maakt zich kort en dan weer lang
- een vlinder: met vleugels fladderend

Daarna kunnen de leerlingen zelf nieuwe dieren bedenken en verschillende bewegingen voor hetzelfde dier.

© CED-Groep

Luister alleen naar wat Kiki zegt

Ga in een kring zitten. De spelleider geeft commando's voor fysieke actie, voorafgegaan door 'Kiki zegt'. Bijvoorbeeld Kiki zegt:

- *raak je linkeroor aan*
- *pak je neus*
- *raak je rechterknie aan*

Iedereen moet het nadoen. De spelleider doet het zelf ook. Maar soms wordt het commando niet voorafgegaan door *Kiki zegt* terwijl de spelleider het commando zelf wel uitvoert. Dan mag je niets doen. Degene die het toch doet is af.

Luister goed!

Ga in de kring zitten en geef de leerlingen een opdracht die ze kunnen uitvoeren, bijvoorbeeld:

- Leg je hand op je hoofd.
- Doe alsof je je haren kamt.
- Trek aan je oren.
- Doe alsof je je tanden poetst.

Vraag nu een leerling een opdracht te bedenken. Bedank de leerling voor zijn inbreng.

Maak een buiging

Ga in de kring staan en maak een buiging voor de leerlingen, trek er een lachend gezicht bij. Nodig de leerlingen om de beurt uit in de kring te komen staan en een buiging te maken. Verwelkom iedere leerling met een applaus!

Mag ik u voorstellen?

Vorm tweetallen en geef de leerlingen een paar minuten om elkaar iets te vertellen over zichzelf. Bijvoorbeeld aan de hand van aandachtspunten die op het bord staan:

- geboorteplaats
- voorkeuren
- afkeer
- hobby's
- bijzondere gebeurtenissen
- bijzondere prestaties
- familie
- iets grappigs
- gemaakte reizen
- toekomstplannen
- talenten

Daarna gaan de leerlingen weer in de kring zitten en staan ze om beurten op om hun partner voor te stellen aan de groep. Met al het eerbetoon dat deze beroemde groepsgenoot toekomt: 'Ik heb het grote genoegen u voor te stellen aan een jongen die in Utrecht is geboren, al twee keer naar Frankrijk is geweest, kampioen is geworden met zijn voetbalelftal, en heel goed is in tekenen. Hier is Wouter de Groot!'

© CED-Groep

Metamorfose

Een leerling komt voor de groep. De groep bekijkt hem heel goed. De leerling verdwijnt naar de gang en verandert daar iets aan zichzelf (soms is een beetje hulp nodig van de leerkracht). Dan komt de leerling weer voor de groep te staan en de groep raadt wat er veranderd is.
Hoe kleiner de verandering (maar wel zichtbaar), hoe beter de leerlingen in het begin moeten kijken om het te raden.
U kunt deze binnenkomer ook in kleine groepjes laten doen.

Met elkaar uitbeelden

De leerlingen lopen door elkaar op muziek. Als de muziek stopt, vormen ze een tweetal met de leerling die het dichtst bij ze staat. Blijft iemand over bij een oneven aantal dan is dat de bofkont die zich bij een tweetal mag aansluiten. Iedere ronde mag iemand anders de bofkont zijn. De tweetallen moeten niet te dicht bij elkaar staan. Geef vervolgens in een vlot tempo de tweetallen opdrachten om met elkaar uit te beelden:

- *basketballen*
- *tennissen*
- *een brand blussen*
- *een schilderij maken*
- *trompet spelen*
- *gitaar spelen*

Mijn gevoel is …

De leerlingen schrijven op een leeg blaadje een gevoel op. *We doen de binnenkomer Mijn gevoel is … met Mix en ruil.* De leerlingen lopen met hun blaadje door het lokaal, zoeken een partner en houden hun hand omhoog tot ze iemand hebben gevonden. De ene leerling beeldt het gevoel uit dat is opgeschreven en de ander gaat raden. Als het geraden is dan wisselen ze van rol. Vervolgens ruilen de leerlingen hun kaartje, lopen ze weer door elkaar en zoeken een nieuwe partner. Herhaal dit een paar keer. Nodig aan het eind een paar leerlingen uit om voor de hele groep een gevoel voor te doen en laat de groep raden.

Misverstand verpunzelen

Een leerling gaat de klas uit. De anderen spreken een werkwoord af dat ze vervangen door het woord verpunzelen. De leerling die moet raden wordt binnengeroepen. De leerkracht zegt een zin tegen hem waarin het werkwoord vervangen is door verpunzelen, bijvoorbeeld:
Wij gaan vanmiddag verpunzelen.
De leerling stelt vragen aan de andere leerlingen om erachter te komen wat ze met verpunzelen bedoelen. Bijvoorbeeld, kun je goed verpunzelen? Heb je een pen nodig om te verpunzelen?
Geef een applaus als het misverstand opgehelderd is. U kunt het herhalen met een andere leerling en een ander weggelaten woord.

Moordenaartje

De leerlingen zitten in de kring. Eén leerling gaat naar de gang. Als hij weg is wordt afgesproken wie de moordenaar is. De leerling van de gang komt in de kring staan.
De moordenaar vermoordt telkens andere leerlingen door te knipogen. Die zakken onderuit in

© CED-Groep

hun stoel. De leerling in de kring probeert te raden wie de moordenaar is. Maak een afspraak over hoe vaak hij mag raden (twee of drie keer). Als alleen de moordenaar nog over is, heeft die gewonnen.

Muggen vangen

De leerlingen staan in een kring. In het midden staat de vogel. Hij houdt de ogen gesloten en strekt een hand voor zich uit met de handpalm naar boven gekeerd. De anderen zijn muggen die om de vogel heen dansen. Af en toe raakt een mug de handpalm. De vogel probeert de mug dan snel te pakken. De mug aantikken is al genoeg. De gevangen mug wordt vogel en gaat erbij staan met uitgestrekte hand. Ga door tot er één mug overblijft.

Olifant, tijger en muis

De leerlingen staan in twee rijen met de ruggen naar elkaar. Iedere groep besluit welk dier ze gaan nabootsen (dit gebeurt heel stilletjes zodat de andere groep het niet hoort): olifant, tijger of muis. Op een teken van de leerkracht draaien beide groepen zich om. Ze tellen samen tot drie en beelden dan tegelijkertijd het afgesproken dier uit. De tijgers krommen hun vingers en slaan hun klauwen uit. De olifanten zwaaien met hun armen als slurf. De muizen vormen twee oortjes met hun handen en zeggen piep piep. De groep, die het dier nabootst dat het andere kan verjagen, krijgt een punt. De tijger eet de muis, de olifant wint van de tijger en de muis verjaagt de olifant. Indien beide groepen hetzelfde dier nabootsen, krijgen ze beiden een punt.

Omschrijven

Geef een omschrijving van een voorwerp, bijvoorbeeld een spons, of een tros druiven. En laat de leerlingen raden wat het is. Laat ook een of twee leerlingen een voorwerp omschrijven.

Ontdek het dier

De leerlingen zitten in de kring. U staat op en doet een dier na (beweging en geluid). Ga weer zitten, vraag aan de groep om te raden welk dier het was en hun vinger op te steken als ze het denken te weten. De leerkracht geeft iemand de beurt om het dier te raden. Als hij het goed heeft, doet hij het dier een keer na en verandert het in een ander dier. Geleidelijk verandert hij de bewegingen en het geluid van het eerste dier totdat het nieuwe dier is ontstaan. Als hij hiermee klaar is, mag de groep raden welk dier het was. De leerkracht (of een leerling die is aangewezen) geeft de beurt aan iemand, en als die het goed heeft mag hij hetzelfde gaan doen. Doe het een keer of vier en stop er dan mee.

Op elkaars schoot

Zet de groep in een kring, schouder tegen schouder. Laat iedereen een kwartslag naar rechts draaien. Vervolgens zet iedereen een stap naar links, naar het centrum van de cirkel, zodat de cirkel klein wordt en iedereen heel dicht tegen elkaar aan staat. Als iedereen tegen elkaar aan gedrukt staat, telt u tot drie en iedereen zakt tegelijk door de knieën. Iedere leerling zit dan als het goed is op de schoot van de leerling achter hem.
Als de groep groot is kunnen er twee kringen worden gemaakt. Dan kan er ook een wedstrijdje van gemaakt worden, welke kring het eerst helemaal zit.

© CED-Groep

Op klasgenoten kun je leunen

Laat de leerlingen in tweetallen van ongeveer gelijke lengte met de rug tegen elkaar staan. Laat ze heen en weer schommelen, naar voren en naar achteren. Houden ze elkaar in evenwicht?

Op zoek naar drie mensen

Leerlingen staan op uit de kring nadat u gezegd hebt: Schud de handen van drie mensen met…..

- *blauwe kleding*
- *in de zomer jarig zijn*
- *een oudere broer hebben*
- *een huisdier hebben*
- *op voetbal zitten*
- *bruine ogen hebben*
- *schoenen met veters dragen*
- *etc.*

Opstekers doorvertellen

Met Mix en ruil gaan we opstekers voor elkaar 'doorvertellen'. Geef elke leerling een briefje en vraag ze er hun naam op te schrijven. Op uw signaal geven ze hun briefje door aan een klasgenoot. *Bedenk een opsteker over deze klasgenoot (niet opschrijven).* Laat tweetallen vormen. In het tweetal wisselen ze hun opsteker over de klasgenoot die op hun briefje staat uit. Ze mogen doorvragen (waar merk je dat aan?).

Klaar? Dan briefjes ruilen. Hand omhoog (beschikbaarheidsteken). De leerlingen gaan nu op pad met een ander briefje met een andere naam in hun hand. Nieuwe partner zoeken (nu mag je doorvertellen wat je net gehoord hebt of zelf een opsteker inbrengen).
Check of iemand zichzelf heeft. Is dat wel zo, vraag dan om met iemand te ruilen. Vraag de leerlingen om bij de laatste ronde de laatste opsteker of een door hem bedachte opsteker op het briefje te schrijven. Laat de leerlingen weer in de kring gaan zitten en de briefjes geven aan degene wiens naam erop staat. Hierbij spreekt de gever de opsteker uit.
Heeft iedereen een opsteker ontvangen en gegeven?

Opstekerrondje

De leerlingen zitten in de kring. De Vreedzame Schoolbal gaat rond en een leerling draait zich om en heeft de ogen dicht. Hij roept *Stop*. Wie dan de bal heeft, krijgt een opsteker van de groep (*wie heeft een opsteker voor …?*). Als de groep niets weet, geeft u er zelf één. Herhaal dit totdat ongeveer vijf leerlingen aan de beurt zijn geweest.

Opsteker voor de groep

Geef een opsteker aan de groep. Laat de groep dan voor zichzelf applaudisseren. Nodig leerlingen uit om ook een opsteker aan de groep te geven, gevolgd door applaus.

© CED-Groep

Opwindpop

De leerlingen gaan voor hun stoel staan. Ze hebben allemaal een sleutel in hun rug waarmee ze opgewonden kunnen worden. De leerlingen draaien een kwartslag zodat ze naar elkaars rug kijken. Ze draaien bij de leerling voor zich aan de sleutel.
Als iedereen is opgewonden draaien alle leerlingen een rondje naar rechts en daarna naar links en dan weer naar rechts. De poppen bewegen steeds langzamer en langzamer. De leerlingen gaan langzaam op de stoel zitten. Af en toe schokt er nog wat na, een vinger of een been. Uiteindelijk zijn de poppen helemaal uitgedraaid. Er beweegt niets meer.

Leerlingen die klaar zijn mogen gaan zitten en zijn beschikbaar voor leerlingen die hulp nodig hebben bij een bepaalde vraag. Als iedereen klaar is (of eerder als u vindt dat de tijd om is), gaan alle leerlingen zitten. Vraag de leerlingen die een jonger broertje hebben om kort iets te vertellen dat ze nog niet wisten van iemand. Bespreek ook het proces: *Wat lukte goed tijdens het samenwerken, welke tip is er voor de volgende keer?*

Overeenkomsten

De leerkracht noemt een paar namen van leerlingen die voor de klas of in de kring komen staan. De leerkracht noemt rustig één voor één een naam en geeft ondertussen denktijd aan de klas. Dan vraagt de leerkracht: waarom moeten deze leerlingen allemaal voor de klas of in de kring komen staan? Wat hebben ze hetzelfde?
Bijvoorbeeld: spijkerbroek, rokje, paardenstaart, veters in de schoen, oorbellen. Degene die de overeenkomst ontdekt, mag vervolgens zelf een overeenkomst bedenken en leerlingen met die overeenkomst voor de klas sturen. Degene die de overeenkomst ontdekt mag vervolgens een overeenkomst bedenken.

Papier, steen, schaar

De leerlingen staan in tweetallen tegenover elkaar met de handen op de rug. Bij een oneven aantal doet u mee. De leerlingen bedenken wat zij straks laten zien: een steen (de hand is een vuist), een schaar (de wijsvinger en middelvinger maken een knipbeweging) of papier (een vlakke hand).
U telt tot drie en dan laten de tweetallen aan elkaar zien wat ze hebben bedacht.
De leerlingen die winnen blijven staan, de leerlingen die verliezen gaan zitten: de steen wint van de schaar, de schaar wint van het papier en het papier wint van de steen. Laten de leerlingen allebei hetzelfde zien, dan is het gelijkspel en blijven ze allebei staan.
De leerlingen die gewonnen hebben of gelijkspel hadden, gaan weer in tweetallen tegenover elkaar staan met de handen op de rug. Ze bedenken wat ze nu laten zien. U of een leerling die zit telt weer tot drie en de tweetallen laten aan elkaar zien wat ze bedacht hebben. Ga zo door tot er een winnaar over is.

Pictionary

Deel de groep in tweeën. Vraag uit elke groep telkens een tekenaar naar het bord te komen, en vraag hem het woord dat u geeft te tekenen. Begin makkelijk (muis'), maak het later moeilijker (uitgeput). De groep moet proberen het woord van de eigen tekenaar te raden.
Stel een maximum tijd in, bijvoorbeeld één of twee minuten.
Wie raadt het woord binnen de tijd? Raadt de eigen groep het niet binnen de tijd, dan mag de andere groep het woord raden.

© CED-Groep

Plaaggeest en pestkop

Iemand die veel plaagt, noem je een plaaggeest. Iemand die veel pest noem je een pestkop. Hoe zou je iemand noemen die:

- veel leest
- veel kletst
- veel lacht
- veel eet
- veel rommel maakt
- veel zingt
- veel ruzie maakt
- veel beweegt
- veel slaapt
- veel zeurt

Raadspel - Waar was ik?

De leerlingen zitten in de kring. U vertelt dat u ergens was, en dat de leerlingen moeten raden waar u was. U beschrijft een bezoek aan de dokter. Bijvoorbeeld:

- Ik zat in een kamer te wachten. Er zaten ook mensen naast mij.
- Er lagen tijdschriften op tafel.
- Ik hoor de geluiden: iemand snuit zijn neus, iemand moet hoesten, de telefoon
- Ik werd naar binnen gevraagd: mevrouw, of meneer ….
- enzovoort.

U noemt niet het woord ‘dokter’. Zodra een leerling weet waar u was, steekt hij de hand op, en mag het zeggen. U gaat net zo lang door met uw beschrijving tot het geraden wordt.
Hou daarna een gesprekje over een bezoek aan de dokter. Wie heeft dat wel eens gedaan? Hoe ging dat? Wie ging er met je mee? Wat deed de dokter? En vooral: hoe voelde dat? Wat voor gevoel had je toen je daar zat? Laat maar zien.

Rara, wat is dat?

We gaan met Mix en ruil raden wat de ander in zijn hand heeft.
Alle leerlingen pakken een klein voorwerp en verstoppen dat in hun handen (laat ze bijvoorbeeld kleine diertjes uit de klas of uit een bak pakken).
Iedere leerling loopt met het voorwerp in de hand door de klas. De leerlingen houden hun hand omhoog totdat ze een partner hebben gevonden en vormen een tweetal. A mag iets vertellen over wat hij in handen heeft (niet laten zien aan de ander). B mag vragen stellen en proberen te raden (A mag helpen door de vragen te beantwoorden). Daarna wisselen de leerlingen van rol. De leerlingen bedanken en complimenteren elkaar. Ze ruilen kaarten en steken hun hand omhoog om een nieuwe partner te vinden. Let er op dat leerlingen voordat ze afscheid nemen hun voorwerp ruilen. Laat de leerlingen na een paar minuten stoppen en geef een opsteker over iets positiefs dat u heeft waargenomen.

Regenstorm

Leerlingen staan in een kring. Leg uit dat we samen het geluid van een regenstorm gaan nadoen. De leerkracht begint met zijn handen langs elkaar te wrijven. Hij staat daarbij tegenover iemand in de kring. Die mag de beweging nadoen. De rest nog niet. De leerkracht gaat de kring rond. De anderen mogen om de beurt meedoen, maar pas nadat de leerkracht ze in de ogen heeft gekeken.

© CED-Groep

Bij het tweede rondje knipt de leerkracht met zijn vingers en gaat hij weer tegenover de eerste van de kring staan. Die neemt het over. De rest gaat door met in de handen wrijven. Ook nu weer mag iedereen pas met de vingers knippen als de leerkracht is langs geweest.
De derde keer gaat de leerkracht rond met de handen op de dijen klappen.
De vierde keer met stampen van de voeten. Tot nu toe heeft de wind de blaadjes doen ruisen, is de regen voorzichtig begonnen, is het harder gaan regenen, en is het een echte donderende regenstorm geworden.
Nu neemt de storm weer af. Na het stampen, komt het klappen op de dijen weer terug, vervolgens het knippen met de vingers, en tot slot het wrijven in de handen, tot het weer stil is.
(Zoek eventueel op internet naar de video Rain Choir, Perpetuum Jazzile)

Rondje Opstekers

Maak een kring. Laat de Vreedzame Schoolbal de kring rondgaan. Vraag aan iedereen die de bal heeft om de naam van een vriend(in) of een familielid te noemen en iets wat hij leuk vindt aan die persoon. Begin zelf. Noem daarbij geen uiterlijk kenmerk maar een eigenschap, bijvoorbeeld: *Wat ik leuk vind van juf Hilde is dat ze… zo vrolijk is.*

Rug aan rug

De leerlingen zitten in de kring. Twee stoelen staan rug aan rug in het midden. De kring is in twee helften verdeeld. Iedere helft zit met het gezicht naar buiten. Uit iedere helft krijgt een leerling een blinddoek om. Ze worden naar de stoelen geleid. De leerlingen in de kring mogen zich omdraaien. De blinddoeken van de leerlingen op de stoelen mogen af, maar ze mogen niet kijken wie er achter hen zit. De groepshelften beschrijven om de beurt aan ‘hun’ leerling zonder namen te noemen. Nadat ze allebei een beschrijving hebben gehad mogen de leerlingen op de stoelen in het midden tegelijk zeggen wie er achter hen zit.

Ruggensteun

Verdeel de groep in tweetallen die verspreid door de klas rug tegen rug gaan zitten, de benen gebogen, de armen ineen gehaakt. Nu proberen ze op te staan.
Als dat gelukt is vormen ze viertallen. Twee duo’s gaan rug aan rug zitten, benen gebogen, armen ineen gehaakt, en proberen ook overeind te komen.
Als dat lukt, dan kunnen ze het met acht proberen, en op het laatst zelfs met de hele groep.
Bespreek wat het moeilijk of makkelijk maakt. En concludeer dat je moest samenwerken in deze opdracht om het te laten lukken.

Rupsenplaag

Leerlingen maken groepen van vijf. Ze gaan achter elkaar staan en leggen hun handen op de schouders van hun voorganger. Iedereen doet zijn ogen dicht behalve degene die vooraan staat. Nu lopen alle rupsen door de klas. De kop van de rups leidt de rest veilig langs alle obstakels. Na een minuut stoppen, de kop gaat naar achteren en de volgende is kop van de rups.

© CED-Groep

Samen een getal maken met vingers

Maak groepjes van drie of vier. Laat de leerlingen met het gezicht naar elkaar gaan staan, de ene hand op de rug, de andere gestrekt voor zich met een gebalde vuist.
Spreek een getal af, bijvoorbeeld twaalf. Als de leerkracht 'ja' zegt, strekt elk groepslid met de ene hand die ze voor zich houden een paar vingers. De bedoeling is dat ze zonder iets af te spreken met elkaar samen (alle vingers opgeteld) het juiste getal vormen.
Kijk welk groepje het als eerste lukt.

Samen een verhaal maken

U hebt de Vreedzame Schoolbal in uw handen en begint een verhaal, bijvoorbeeld: *Er was eens een meisje ...* Dan gooit u de bal naar een leerling die er een zin bij mag bedenken. Zo gaat de beurt door en wordt het verhaal steeds ingewikkelder. U kunt ook als opdracht geven om een eind te bedenken aan een verhaal dat u zelf vertelt.

Samen gaan staan

Laat de leerlingen tweetallen maken. Zij zitten met hun gezicht naar elkaar toe, met de voeten tegen elkaar en elkaars handen vast. *Probeer nu te gaan staan door elkaar op te trekken.*
Hierna doen zij hetzelfde in viertallen.
Bespreek na: *kun je zo in je eentje overeind komen? Of moet je samenwerken? Hoe dan?*

Samen neuriën

Vraag de groep een toon te zingen of te neuriën, maakt niet uit welke. Blijf dat een halve minuut doen, gebruik een stopwatch of klok. Ze mogen hun toon of geluid veranderen als ze dat willen.

Schoudermassage

De leerlingen staan in de kring. Ze draaien een kwartslag naar rechts en kijken naar de rug van wie voor ze staat. De leerlingen gebruiken hun handen om hun voorganger een schoudermassage te geven. Na vijftien seconden zegt u: als je dit een goede massage vond, doe het ook zo. Kun je het beter? Doe het beter. Bedank tot slot de leerlingen.

Spelregels aanpassen

De leerlingen zitten in een kring. Pak de Vreedzame Schoolbal erbij. U vertelt dat u een balspel kent, maar een aantal spelregels bent vergeten. U kent alleen de volgende regels nog:
- De bal wordt van de één naar de ander gegooid.
- Als de bal op de grond komt, is iemand af.
- De spelleider bepaalt wie af is, degene die gooide of degene die moest vangen.
- De jongste van de groep is spelleider.
- Wie af is, doet de benen over elkaar.
- Wie de bal gooit naar iemand die af is, is zelf af.
- Het doel is zo lang mogelijk mee spelen.

Laat het spel enkele minuten spelen en leg het dan stil. Stel de volgende vragen: wat vind je goed aan het spel? Wat vind je niet goed? Wat vind je de slechtste regel van dit spel? Wat is een betere regel? Laat de leerlingen discussiëren over een nieuwe regel of regels.

© CED-Groep

Bijvoorbeeld: je mag de bal maar twee tellen vasthouden, alleen spelen met de linkerhand, er zijn twee spelleiders. In consensus bepalen ze of ze één of enkele nieuwe regels willen maken. Vervolgens spelen de leerlingen het spel met de nieuwe regels.

Spiegeltje, spiegeltje?

Kies met de groep drie emoties, bijvoorbeeld blij, boos en verdrietig. Oefen klassikaal hoe een blij, boos of een verdrietig gezicht eruitziet. Laat de leerlingen in tweetallen met de ruggen tegen elkaar aan staan en voor zichzelf een mimiek kiezen. Tel hardop af: *3, 2, 1* en laat de leerlingen zich naar elkaar omdraaien: wie hebben dezelfde mimiek? Doe dit bijvoorbeeld vijf keer en ga met elkaar na hoe vaak de leerlingen dezelfde of juist een andere mimiek hadden.

Spiegelspel

Maak tweetallen. Leerling A beweegt zich op een bepaalde manier, en leerling B zijn spiegelbeeld doet precies na wat A doet. Op een teken van de leerkracht neemt B het initiatief over en volgt A de bewegingen van B.

Sta op als...

Sta op als:
- *je voornaam met een A begint.*
- *je achternaam met een B begint.*
- *er een O in je naam zit.*
- *je lezen leuker vindt dan rekenen.*
- *je graag tekenfilms op tv kijkt.*
- *je vandaag een opsteker hebt gegeven.*
- *je zin hebt in deze les.*

Laat nu de leerlingen zelf dingen noemen.
Alle leerlingen die staan hebben iets hetzelfde. Wat hebben zij hetzelfde? De leerlingen die zijn blijven zitten, hebben iets anders aan. Zij hebben bijvoorbeeld een rok of een jurk aan. Het maakt niet uit of je hetzelfde aan hebt, of iets anders. Het is allebei prima.
Besteed er ook aandacht aan als maar één leerling staat, bijvoorbeeld: *Jij hebt vandaag als enige een jurk aan. Dat is prima!*

Sta op, ga zitten

Laat leerlingen opstaan als het genoemde criterium op hun van toepassing is. *Sta op als …*
- *je van lolly's houdt.*
- *je het liefst sportschoenen draagt.*
- *taal je lievelingsvak is.*
- *je van voetballen houdt om te doen.*
- *je niet houdt van eten dat je niet kent.*
- *je andere mensen weleens raar vindt.*
- *je weleens iemand gepest hebt omdat je hem raar vond.*
- *je vindt dat je anders bent dan anderen.*
- *je vindt dat je hetzelfde bent als anderen.*

Geef geen oordeel over de antwoorden. *Het gaat er niet om of je de juf of meester een plezier doet, maar of je voor je mening durft uit te komen, ook als je de enige bent die er zo over denkt.* Let op of u leerlingen pas ziet gaan staan als de anderen dat doen. Vraag ze of ze het

© CED-Groep

écht menen. Ondersteun de leerlingen die als (bijna) enige blijven zitten (zoals een jongen die niet van voetballen houdt) door bijvoorbeeld te zeggen: *Joost kan het niet schelen dat de anderen er anders over denken. Hij heeft zijn eigen mening. Top!*

Staan, zitten

We doen het spelletje Sta op als … Ik begin, daarna mogen jullie iets bedenken. Sta op als je bruine ogen hebt.
Vraag nu een van de leerlingen om iets te bedenken. Sta op als …
Wie kan een voorbeeld bedenken waardoor ook andere leerlingen gaan staan?
Wie kan iets bedenken waardoor iedereen gaat staan?

Stappen

De leerlingen staan of zitten in de kring. Geef ze de opdracht: *Doe mij na. Ik stap op de plaats in een rustig tempo.*
Resultaat: • • • • (stap/stap/stap/stap)
Als het goed gaat doet u de volgende variatie. *We doen dit nog een keer. Maar ik ga veranderen, doe dit na.*
Resultaat: • •• • •• (stap/stapstap/stap/stapstap)
Als dat goed gaat doet u de volgende variatie. *We doen dit nog een keer. Maar ik ga versnellen, doe dit na.*
Resultaat: •• •••• •• •••• (stapstap/stapstapstapstap/stapstap/stapstapstapstap)
U kunt ook kiezen voor bijvoorbeeld klappen in de handen of slaan op de bovenbenen. Als de leerlingen het spelverloop kennen, kunt u een leerling het ritme en het tempo laten bepalen.

Stil zijn voor even

Vraag de leerlingen stil te zijn gedurende een minuut (afhankelijk van de groep kan het ook langer).
Als ze denken dat de minuut voorbij is mogen ze hun hand opsteken zonder iets te zeggen.
Noteer na hoeveel seconden de leerlingen hun hand opsteken. Bespreek dan de verschillen.
Wie zat het dichtst bij de minuut?
Doe dit een paar keer. Lukt het leerlingen steeds beter een inschatting te maken?

Stopdans

De leerlingen gaan staan. Demonstreer de bedoeling: zet muziek op en beweeg door de ruimte heen tot de muziek stopt, ga dan staan als een standbeeld. Nodig de leerlingen uit om mee te doen. Herhaal dit een paar keer. U kunt leerlingen zelf muziek laten kiezen.

Storm op zee

Vertel een verhaal waarin steeds verschillende bewegingen voorkomen. De leerlingen beelden de bewegingen uit. De leerlingen staan allemaal rechtop. *Wij zijn matrozen op een schip. We moeten uitbeelden wat er gebeurt.* De bewegingen die kunnen worden uitgevoerd zijn:
- Aye aye kapitein. De leerlingen brengen hun hand naar hun hoofd.
- Roeien. De leerlingen steken hun armen uit en draaien rondjes.
- Kijk naar stuurboord. De leerlingen kijken naar rechts.
- Kijk naar bakboord. De leerlingen kijken naar links.

© CED-Groep

- Land in zicht. De leerlingen maken met hun handen een verrekijker en brengen die naar hun ogen toe.
- Storm op zee! De leerlingen gaan door hun knieën.

Vraag om de beurt leerlingen een beweging te noemen die de klas kan nadoen.

Storm op zee, variatie

De leerlingen staan allemaal rechtop. Vertel (of laat een leerling vertellen) dat we matrozen zijn op een schip en uitbeelden wat er gebeurt. U (of een leerling) vertelt een verhaaltje waarin steeds de verschillende bewegingen voorkomen die de leerlingen dan uitbeelden.
De bewegingen die ze kunnen uitvoeren zijn:

- Aye aye kapitein. De leerlingen brengen hun hand naar hun hoofd.
- Familie op de kade uitwuiven.
- Roeien (naar voren en naar achteren). De leerlingen steken hun armen uit en draaien rondjes.
- Kijk naar stuurboord. Leerlingen kijken naar rechts.
- Kijk naar bakboord. De leerlingen kijken naar links.
- Emmertje zeewater ophalen.
- Het dek schrobben.
- In de touwladders klimmen.
- Land in zicht! De leerlingen maken met hun handen een verrekijker en brengen die naar hun ogen toe.
- Storm op zee! De leerlingen gaan door hun knieën.
- Hozen! De leerlingen maken schepbewegingen om het water uit de boot te hozen.
- Hijsen! De leerlingen hijsen een denkbeeldige vlag omhoog.
- Weer naar familie op de kade wuiven na een lange reis.

Tante in Marokko

Op de melodie van ‘Ik heb een tante in Marokko en die komt ..’, zingen we een paar coupletten.

- zijn er leerlingen met krullen, ga maar staan.
- zijn er leerlingen met krullen, ga maar staan.
- zijn er leerlingen met krullen, leerlingen met krullen,
- zijn er leerlingen met krullen, ga maar staan!

Andere voorbeelden:

- leerlingen met vlechten
- leerlingen met brillen
- wie speelt er graag met auto’s …
- wie houdt er hier van tekenen …
- wie is er hier een jongen …
- wie is er hier een meisje …

Tekenen op muziek

Kies muziek uit met veel tempoverschillen. Geef iedere leerling een potlood en een tekenvel. Laat ze het potlood bewegen op het ritme en tempo van de muziek.
Zet af en toe de muziek stil en geef de leerlingen de kans een andere kleur potlood te kiezen. Zet vervolgens de muziek weer aan om het tekenen voort te zetten.
Laat leerlingen tot slot elkaars tekening bekijken en opstekers geven.

© CED-Groep

Telefoon

De leerlingen zitten in de kring. Iemand fluistert een zin in het oor van zijn buurman, die de zin weer fluistert in het oor van zijn buurman. Dit gaat door tot de zin de kring is rondgegaan. Iedereen mag de zin maar één keer fluisteren. De laatste zegt de zin hardop.
Bespreek kort. *Wat was de oorspronkelijke boodschap? Op welk punt onderweg veranderde hij? Wat gebeurde er toen hij veranderde? Wat helpt om de goede boodschap rond te sturen?*

Tik tik, wie ben ik?

De leerlingen zitten in een kring. Eén leerling wordt uitgekozen om in het midden te gaan staan met de ogen dicht (of met een blinddoek om). De andere leerlingen gaan om de beurt (eventueel door aanwijzen van de leerkracht) stil achter de leerling in het midden staan. Daarna tikken ze op de rug van de leerling die in het midden staat en vragen met een gek stemmetje: *Tik tik, wie ben ik?* Wanneer de leerling in het midden het raadt, mag de 'tikker' in het midden gaan staan en raden wie achter hem staat.

Tot vijf tellen

De uitdaging van dit spel is dat de groep hardop tot vijf (of tot tien, als het makkelijk gaat) telt, waarbij de regel is dat ze niet tegelijk mogen praten. Introduceer het spel met de volgende spelregels:
- We gaan als groep tot vijf tellen.
- We spreken geen volgorde af en ook niet wie begint.
- Iedereen mag een getal zeggen, beginnend bij één.
- De getallen moeten in volgorde gezegd worden.
- Als twee leerlingen tegelijk iets zeggen beginnen we opnieuw.

Ga na of iedereen de regels begrepen heeft. Zo niet, vraag dan iemand die de regels begrepen heeft om ze uit te leggen aan wie ze nog niet begrijpt.
Vraag wie de spelleider wil zijn. Als hij twee mensen tegelijk hoort praten, steekt hij de hand op om aan te geven dat het opnieuw moet. Stel een timer in op drie minuten. Als de groep de taak binnen die tijd niet onder de knie krijgt, wordt het alleen maar frustrerend. Is de opdracht te moeilijk, laat dan eerst tot drie tellen.

Moeilijker: tot twintig tellen en bij ieder veelvoud van vijf iets anders zeggen. In plaats van vijf: ha; in plaats van tien: lo; in plaats van vijftien: alle; in plaats van twintig: maal.

Tweegesprek op tijd

De leerlingen vertellen elkaar in tweetallen wat ze vanmorgen gedaan hebben voordat ze naar school kwamen. Geef in de groep opstekers voor goed luistergedrag en laat de leerlingen elkaar opstekers geven.

Tweepraat

Vorm in de kring tweetallen en bij een oneven aantal een drietal. Kondig aan dat de leerlingen *Tweepraat* gaan doen. Laat de illustratie van de werkvorm zien.
Demonstreer de bedoeling samen met een leerling, de grootste mag beginnen. Noem om de beurt een naam van iemand uit de groep. Laat de leerlingen in tweetallen een halve minuut *Tweepraat* doen (om de beurt een naam van een klasgenoot noemen). Vraag tot slot alle leerlingen met een bepaalde kleur broek de naam van iemand uit de groep te noemen.

© CED-Groep

Tweepraat (lichaamstaal)

Jullie gaan praten met je lichaam. Dat heet lichaamstaal. Vorm in de kring tweetallen en bij een oneven aantal een drietal. Demonstreer de bedoeling samen met een leerling: u beeldt iets uit (bijvoorbeeld gitaarspelen), de leerling mag raden. Nu mag de leerling iets uitbeelden en u mag raden.
Laat de leerlingen in tweetallen een halve minuut *Tweepraat* doen: om en om iets uitbeelden waar je van houdt (de ander raadt). Vraag tot slot alle leerlingen met een bepaalde kleur broek aan om de beurt iets uit te beelden. De groep mag raden. U kunt ook de leerlingen een categorie laten kiezen om uit te beelden, zoals dieren.

Uit de knoop

Verdeel de leerlingen in kleine groepjes (maximaal zes leerlingen). Ze gaan in een kring staan en leggen hun linkerhand op hun rug. De rechterhand gaat omhoog en met de linkerhand pakken ze de hand van een medeleerling. Dan gaat de rechterhand omlaag en met die hand pakken ze een andere leerling die ze met de andere hand nog niet vast hadden. Nu staan ze dus in de knoop. Ze moeten door samenwerken en goed overleggen uit de knoop proberen te komen.

Van boos naar blij

Maak gemixte tweetallen met de coöperatieve werkvorm *In de rij* (tijdens de kern van de les werkt u met dezelfde tweetallen). Vraag de leerlingen op volgorde te gaan staan van wie het eerst jarig is (vanaf vandaag) en check de rij. Wees alert op hoe de leerlingen samenwerken: wat doen ze bijvoorbeeld in het geval van een meningsverschil. Vorm tweetallen door de rij dubbel te klappen. Vorm bij een oneven aantal een drietal.

Er staan nu twee rijen leerlingen tegenover elkaar (A en B). Spreek een gevoel af, bijvoorbeeld: boos. Demonstreer de bedoeling met een leerling: A kijkt vreselijk boos, B iets minder, A nog iets minder enzovoort, en na een aantal keer pingpongen verandert de uitdrukking op de gezichten naar blij tot uitbundig. Laat de leerlingen dit in tweetallen uitvoeren. Stimuleer leerlingen om kleine stapjes te maken: bijvoorbeeld tien keer pingpongen om samen van boos naar blij te gaan. Laat twee leerlingen dit voor de hele groep een keer voordoen.

Van plek veranderd

Eerst gaan alle leerlingen op een andere plek dan normaal zitten. Laat een leerling voor de klas komen en goed kijken naar de nieuwe groepsopstelling. Vervolgens gaat de leerling naar de gang en wisselen twee leerlingen van plek. Raadt de leerling die naar de gang geweest is wie van plaats veranderd zijn? Herhaal een paar keer. Als een groep een vaste kringopstelling heeft kan deze binnenkomer ook in de kring, anders aan de tafels.

Veranderingen

Vraag de leerlingen goed naar u te kijken, naar de kleren die u draagt, enzovoort, gedurende ongeveer tien seconden. Vraag ze dan de ogen dicht te doen zodat ze u niet kunnen zien en verander drie dingen aan uzelf. Doe bijvoorbeeld uw bril af, doe iets met een sjaal en doe een schoen uit. Vraag de leerlingen dan om hun ogen weer open te doen en te raden welke drie dingen er veranderd zijn.

© CED-Groep

Verdeel de leerlingen snel in tweetallen: A en B. Nadat ze de gelegenheid hebben gehad om elkaar tien seconden lang te bekijken, draait A zich om zodat B drie dingen aan zichzelf kan veranderen. A draait zich weer terug en probeert de veranderingen te raden. Daarna wisselen de rollen.

Vind de afspraak

Een leerling gaat de klas uit. De groep spreekt af dat ze straks allemaal een zin zeggen met een dierennaam erin (bijvoorbeeld: ik speel graag met mijn poes). De leerling komt terug in de klas, en gooit de Vreedzame Schoolbal naar iemand in de groep. Deze leerling zegt een zin met een dierennaam erin. En gooit de bal weer terug. Zo gooit de leerling die de klas uit is geweest de bal een paar keer naar steeds een andere leerlingen, totdat hij denkt dat hij weet wat de afspraak is.
Mogelijke afspraken zijn:
- een zin met een plant erin
- een zin met een kleur erin
- een zin met een voornaam erin
- een zin met een gevoel erin.

Variatie: Een leerling gaat de klas uit. De groep spreekt af dat ze straks allemaal een zin zeggen die begint met *wij* (bijvoorbeeld: wij spelen graag buiten). De leerling komt terug in de klas, gooit de Vreedzame Schoolbal naar iemand in de groep en stelt een vraag, bijvoorbeeld: *Hoe heet de juf?*. Hij krijgt een antwoord met een zin die begint met *wij*, bijvoorbeeld: *Wij hebben een juf die Jansen heet.*
Mogelijke afspraken zijn:
- allemaal één woord zeggen dat begint of eindigt met dezelfde letter
- allemaal een zin zeggen met een opsteker erin
- allemaal een woord zeggen dat begint met de letter waar het vorige woord op eindigde.

Voeldoos

Neem een doos en maak er aan de voorkant twee gaten in waar handen door kunnen. Zorg dat de doos aan de achterkant open blijft. Leg een paar kleine voorwerpen in de doos (een sleutel, een stift, een opener, een kam, een schaar, een appel. Laat leerlingen om de beurt een voorwerp voelen uit de doos en raden welk voorwerp het is.

Volg de leider

Leg uit dat u een beweging begint die de leerlingen mogen volgen. Als u straks ‘wissel’ roept, wisselt de leider. Vraag aan de leerlingen wie leider willen zijn. U kiest de leider die u opvolgt en die kiest alvast de volgende enzovoort.
Begin een beweging. U klapt in uw handen, de leerlingen klappen in hun handen. U knipt met uw vingers, de leerlingen knippen met hun vingers. U stampt met uw voet, schudt met uw hoofd, de leerlingen doen hetzelfde. Na een paar van deze bewegingen roept u ‘wissel’ en neemt de eerste leider het over. Roep een paar keer ‘wissel’ zodat een aantal leerlingen de leider kan zijn.

© CED-Groep

Volg de leider (met muziek)

De leerlingen staan of zitten in een kring. Demonstreer de bedoeling: zet een muziekje op, pak de Vreedzame Schoolbal en maak een beweging op de muziek. Stimuleer de leerlingen om u na te doen. Geef de bal nu aan een andere leerling, die mag nu kiezen welke beweging gedaan wordt.

Volg het geluid

Een leerling maakt een geluid met zijn handen, voeten of mond en dan doet iedereen het na. Ga het rondje af zodat iedereen een geluid maakt dat de anderen nadoen.

Voorwerp raden

Kondig aan dat de leerlingen met *Mix en ruil* voorwerpen gaan raden. Geef alle leerlingen een klein blaadje en laat ze daarop de naam schrijven van een voorwerp dat in de klas te zien is. Demonstreer *Mix en ruil* met twee leerlingen. Vorm een tweetal door te koppelen, A beschrijft wat op het kaartje staat, B mag vragen stellen en raden. Als B het niet kan raden, mag A het kaartje laten zien. Daarna wisselen ze van rol.
Doe het nu met de hele klas. De leerlingen houden hun hand omhoog totdat ze een partner hebben gevonden en vormen een tweetal. Ze voeren de opdracht uit. Ze ruilen kaarten en steken hun hand omhoog om een nieuwe partner te vinden. Geef een stopteken en vraag enkele leerlingen (bijvoorbeeld die een bril dragen) naar hun ervaring. Door welke woorden kwam je erachter wat het was? Wat waren de beste aanwijzingen? Had je eerst iets anders in je hoofd?

Voorwerp zoeken

Een leerling gaat de klas uit. De rest van de groep spreekt een voorwerp af dat hij moet zoeken als hij binnenkomt. Als de leerling weer binnenkomt, klapt de groep in de handen om hem te helpen het voorwerp te vinden: steeds harder klappen als de leerling er dichterbij komt en zacht(er) klappen als hij er verder vandaan is. Herhaal dit nog één of twee keer.
Bespreek: hoe werkte de groep samen in dit spel?

Vreemde geluiden

Laat de leerlingen tweetallen vormen. U laat steeds een geluid horen, waarna de tweetallen samen nadenken over wat ze gehoord hebben. Wie raadt het geluid?
Geluiden die u kunt gebruiken:
- Papier doorscheuren
- Een punaise laten vallen
- Een pak hagelslag schudden
- Met uw vinger over een kamstrijken
- Een nietje in een papier nieten
- Een pen indrukken
- Door een boek bladeren
- Etc.

Variatie:
- Leerlingen die een geluid goed geraden hebben mogen zelf een geluid bedenken en laten horen

© CED-Groep

Waar of niet waar?

Alle leerlingen staan in een kring. U noemt een kenmerk of eigenschap. Als het voor de leerlingen waar is blijven ze staan. Is het niet waar, gaan ze zitten. Begin zelf met enkele voorbeelden, zoals: *ik heb bruin haar, ik kan goed zwemmen, ik houd van honden.* Laat vervolgens leerlingen om de beurt iets noemen.

Waar of niet waar?

Een leerling vertelt drie dingen over zichzelf, twee zijn waar, en één is niet waar. Bijvoorbeeld: *Ik ben geboren in Marokko, speel piano, en we hebben drie parkieten thuis.* Ga de kring langs, en laat iedereen raden wat niet waar is. Dan vertelt de leerling welke klasgenoten het goed geraden hebben, en mag een volgende leerling.

Waar verheug je je op?

Ga de kring rond. Noem met één woord iets waar je naar uit kijkt, waar je je op verheugt.

Waarom? Omdat…

Leerlingen zitten in de kring, jongens en meisjes om en om. Gooi de Vreedzame Schoolbal naar verschillende leerlingen en laat ze steeds snel een vraag beantwoorden:

- Wat vind je leuker: binnen of buiten spelen? Waarom? Omdat …
- Wat is jouw lievelingsdier? Waarom? Omdat …
- Met wie kun je goed opschieten? Waarom? Omdat ...
- Wat vind je van petten dragen in de klas? Waarom? Omdat ...
- Welke sport vind je leuk? Waarom? Omdat ...
- Welk tv-programma vind je het leukst? Waarom? Omdat ...
- Wat doe je het liefst als je vakantie hebt? Waarom? Omdat ...
- Wat is je lievelingsspeelgoed? Waarom? Omdat ...
- Wat is het moeilijkste dat je ooit hebt gedaan? Waarom? Omdat ...

Waar ben je trots op? Waarom? Omdat ...

Waar ligt je grens?

Maak gemixte tweetallen met de coöperatieve werkvorm *In de rij:* vraag de leerlingen op volgorde te gaan staan van leeftijd en check de rij. Laat de leerlingen die naast elkaar staan een tweetal vormen. Maak bij oneven aantallen een drietal. Er staan nu twee rijen leerlingen tegenover elkaar (A en B). Laat de leerlingen tegenover elkaar staan op een flinke afstand van elkaar (twee à drie meter).

Leg de opdracht uit: de ene leerling staat stil, de andere loopt langzaam naar hem toe. Op het moment dat de loper voor het gevoel van de afwachter te dichtbij komt, zegt deze ‘stop’. Daar ligt blijkbaar de persoonlijke grens waarbinnen niet iedereen zomaar mag komen.
Laat ze starten met lopen (rustig) op uw signaal. Wacht tot alle leerlingen bij de grens zijn aangekomen. Als op deze manier de grens van de ene leerling verkend is, wisselen de rollen.
U geeft uiteraard geen oordeel over de grenzen die de leerlingen aangeven. Ieder mag stop zeggen wanneer hij dat wil. Het maakt ook niet zoveel uit waar de grenzen liggen. Het gaat erom dat de leerlingen oefenen in herkennen van hun grens en daarbij ‘stop’ zeggen.

© CED-Groep

Bespreek kort na. *Is die grens bij iedereen hetzelfde? Maakt het uit wie naar je toe loopt? Welke reacties zijn het meest effectief? Hoe kunnen reacties effectiever gemaakt worden?*
Leg uit dat iedereen een grens heeft van nabijheid. *Als iemand over je grens komt, gaat het anders voelen. Hoe dichterbij, hoe intiemer het is. Intiem betekent vertrouwelijk, innig verbonden. Aan een intieme vriend of vriendin durf je geheimen te vertellen. Je vertrouwt hem. Sommige mensen vinden het prima als je vlakbij staat. Andere mensen voelen zich prettiger als iemand op een grotere afstand staat. Dat is ook cultureel bepaald. In de ene cultuur staan mensen dichter bij elkaar en raken ze elkaar makkelijker aan dan in een andere cultuur.*
In deze binnenkomer ga je onderzoeken waar je eigen grens ligt. Wanneer komt iemand te dichtbij?

Warm of koud

Kies een voorwerp uit om te verstoppen. Een leerling gaat de deur uit en het voorwerp wordt verstopt. Roep de leerling weer binnen en laat hem zoeken. Laat door te klappen weten of hij warm of koud is. De groep klapt regelmatig en traag in de handen en klapt steeds sneller naarmate de zoeker warmer wordt en het voorwerp vindt.

Warm of koud (variant)

Warm of koud (variant)
De leerlingen zitten in de kring. U vertelt dat u een van de voorwerpen die u in de les heeft gebruikt gaat verstoppen. Drie leerlingen worden de klas uitgestuurd. Met de andere leerlingen wordt het voorwerp zodanig verstopt dat het wel zichtbaar is in het lokaal. Alle leerlingen beginnen in een rustig tempo te klappen. De drie leerlingen komen terug en moeten hand-in-hand gaan zoeken. Hoe dichter ze bij het voorwerp zijn des te sneller de leerlingen klappen en andersom. Als het voorwerp is gevonden kunnen drie andere leerlingen naar de gang.

Wat doe jij graag?

Laat de afbeelding Tweepraat zien. *Via de coöperatieve werkvorm Tweepraat vertellen we elkaar wat we leuk vinden om te doen. Dat gaat bijvoorbeeld over wat je leuk vindt om thuis met je familie te doen, welk spelletje jij graag speelt, of waar je graag heen gaat. Ook de papa's en de mama's mogen meedoen.* Leg de werkvorm Tweepraat uit. Doe het eventueel eerst voor met een leerling.
Vraag de leerlingen naar ideeën om de tweetallen te vormen.

Wat heb je geleerd vandaag?

Iemand thuis vraagt je wat je vandaag op school geleerd hebt. Wat vertel je dan? Laat de leerlingen om de beurt iets noemen.

Wat hoor je buiten?

Laat leerlingen luisteren naar wat ze buiten het lokaal voor geluiden horen. Dat betekent dat ze heel stil moeten zijn. Wissel na een minuut uit wat ze hebben gehoord. Hebben ze de zelfde dingen gehoord?

© CED-Groep

Wat is er allemaal anders aan ons?

De leerlingen zitten in de kring. *We doen allemaal onze ogen dicht. Ik stel een vraag en wie de beurt krijgt mag het zeggen.*
Na elke beurt kijken we even of het antwoord klopt.
- noem eens iemand met zwart haar in onze klas
- noem eens iemand met blond haar
- noem eens iemand met vlechten in haar haar
- met blauwe ogen
- met bruine ogen
- iemand die lang is
- iemand die krulletjes heeft

Geef nu een leerling de beurt om een vraag te stellen.
Sluit af met de constatering: *We zijn allemaal anders, niemand is hetzelfde.*

Wat is anders?

De leerlingen zitten in de kring, maak tweetallen. De leerlingen kijken goed naar u, naar de kleren die u draagt enzovoort, gedurende ongeveer tien seconden. Daarna doen ze hun ogen even dicht en verandert u drie dingen aan uzelf. Doe bijvoorbeeld uw bril af, doe iets met een sjaal en doe een schoen uit. Jullie mogen je ogen weer open doen en raden welke drie dingen er veranderd zijn.
Maak gebruik van de Vreedzame Schoolbal om beurten te geven om te vertellen wat er veranderd is. Maak tot slot de verandering bekend.
Laat de leerlingen nu in tweetallen een verandering aanbrengen bij zichzelf: eerst mag de een, dan mag de ander.

Wat is er veranderd?

Ga in een kring zitten. Iedereen kijkt elkaar goed aan gedurende één minuut. Dan draait iedereen zich om en verandert één ding aan zijn uiterlijk. Na dertig seconden draait iedereen tegelijk weer terug. De leerkracht vraagt aan een leerling: wat is er veranderd aan …? en kiest daarbij een leerling die ertegenover zit. Weet die leerling het niet dan mogen de anderen helpen. Daarna het rijtje af zodat iedere leerling probeert te ontdekken wat er veranderd is aan de leerling tegenover hem.

Wat maakte je vrolijk?

De leerlingen zitten in de kring. Zeg dat de leerlingen in tweetallen de gelegenheid krijgen om te zeggen waar ze deze week om moesten lachen. Vorm tweetallen, bijvoorbeeld met de werkvorm *In de rij.* Bij oneven aantallen is er een drietal. Laat de leerlingen in hun tweetal een kort gesprekje voeren over de volgende vraag: *Wat maakte je de afgelopen tijd vrolijk, of waar heb je om gelachen?* Kondig aan dat ze ieder één minuut hebben om te vertellen.
Laat de leerlingen een minuut praten. Laat ze van beurt wisselen.
Vraag een paar tweetallen wat ze vrolijk maakte.

© CED-Groep

Wat teken ik?

Vorm tweetallen en laat de leerlingen achter elkaar staan met hun rug naar het digibord. Op presenter zet u de pagina met de verschillende vormen klaar. De achterste leerling kijkt achterom en kiest een vorm. Hij tekent met zijn vinger een vorm op de rug van de leerling voor zich. De voorste leerling moet raden wat op zijn rug wordt getekend. U kunt de leerlingen uiteraard ook zelf laten bedenken welke vorm of welk figuur ze op de rug tekenen.

Wat voel ik?

De leerlingen zitten in een kring. Stop een voorwerp in een tas of doos. Gebruik bij een grote groep twee tassen of dozen. Laat alle leerlingen om de beurt even voelen zonder dat ze het voorwerp kunnen zien. Laat de leerlingen hardop zeggen wat ze voelen (het is hard, glad, koud, zacht, enzovoort). Laat vervolgens raden wat in de doos zit. Pak het voorwerp tot slot uit de doos.

We dragen allemaal een steentje bij

Laat de leerlingen in de kring zitten. Geef ze allemaal een blok. *We gaan samen een bouwwerk maken in het midden van de kring. We doen dit op de manier van Tafelrondje, maar dan met de hele groep.* Laat de leerlingen om beurten een blok neerleggen. Na de laatste steen bekijkt u samen met de leerlingen het bouwwerk.

We helpen elkaar te gaan staan

Laat leerlingen twee aan twee (liefst in koppels van ongeveer gelijke lengte) ergens in het lokaal gaan staan met de rug tegen elkaar. Laat ze elkaar vasthouden door de armen in elkaar te haken. Laat ze vervolgens door elkaar in evenwicht te houden samen op de grond gaan zitten. Geef opstekers als het leerlingen lukt hier elkaar goed bij te helpen. Laat de tweetallen nu proberen samen op te staan, opnieuw door elkaar te helpen en tips te geven. Herhaal dit eventueel een keer. Laat leerlingen bij wie het gelukt is eventueel tips geven aan anderen.

Welk dier wil je zijn?

Ga de kring rond en vraag: *als je een dier was, wat voor dier zou je dan zijn? Waarom?* Laat de leerlingen dit in tweetallen uitwisselen. Laat daarna zes leerlingen plenair vertellen welk dier zij zouden zijn en waarom. Als veel leerlingen dezelfde reden noemen (bijvoorbeeld een leeuw omdat hij sterk is) vraag dan naar andere redenen.

Welk gevoel?

Sluit je ogen en denk rustig na over de volgende vraag: wat denk je als je aan vervolgonderwijs denkt? Kies één gedachte en zoek uit welk gevoel je daarbij hebt. Daarna wisselen de leerlingen uit in tweetallen. Bespreek enkele voorbeelden in de hele groep. Maak duidelijk verschil tussen gedachten en gevoelens.

© CED-Groep

Welke kleur zou je zijn?

Vandaag is de vraag: als je een kleur was, welke kleur zou jij dan zijn en waarom denk je dat? Laat de leerlingen dit in tweetallen uitwisselen. Daarna mogen zes leerlingen plenair vertellen welke kleur zij zouden zijn en waarom.

Welk maatje?

De leerlingen lopen door elkaar en zoeken een maatje op:
- met wie ze graag spelen (let op: voor de andere leerling hoeft dat niet zo te zijn! Dit kunt u benoemen).
- dat dezelfde kleur trui of T-shirt aan heeft.
- met wie ze graag samenwerken.
- dat dicht bij ze in de buurt woont.
- dat ze kan troosten als ze zich verdrietig voelen.
- met wie ze kunnen lachen.
- dat dezelfde kleur schoenen aan heeft.

Welke taak is dit?

Een leerling beeldt een taak uit zonder de concrete hulpmiddelen daarbij te gebruiken. Het kan een taak in de groep zijn of een taak die je thuis kunt hebben. De groep moet raden. *Variatie:* Een leerling gaat de klas uit. De achterblijvers kiezen een taak van het takenbord uit. Degene die hem is, moet vragen stellen om te raden welke taak het is, maar je mag niet rechtstreeks naar de taak vragen. De anderen mogen alleen met *ja* of *nee* antwoorden. Als de leerling te direct naar de taak vraagt (‘bord schoonmaken’) zeg je: ‘*zeg ik niet*’. Als het te makkelijk is, kunt u een limiet aan het aantal vragen stellen.

Whoopiebal

Ga in een gesloten kring staan. Geef de Vreedzame Schoolbal door. U roept op een gegeven moment: *Stop.* Degene die de bal in handen heeft, bedenkt een gekke manier om de bal door te geven. Alle volgende leerlingen geven de bal door op die gekke manier. Telkens als de leerkracht *stop* roept, bedenkt degene met de bal in handen een nieuwe manier om de bal door te geven.

Wie is de leider?

De leerlingen staan in een kring. Eén leerling gaat de klas even uit. Er wordt een leerling gekozen. De leerling die gekozen is, is de leider. Hij maakt steeds een gebaar dat door anderen gevolgd wordt (bijvoorbeeld klappen in je handen, knippen met je vingers). Degene die terugkomt van de gang moet raden wie de leider is.

Wie is er weg?

De leerlingen zitten in een kring. U heeft een groot doek in uw handen. Alle leerlingen doen hun ogen dicht. U tikt een leerling aan die zich mag verstoppen achter de doek (of in de doos). Vraag de anderen de ogen open te doen en te ontdekken wie er achter de doek zit.
Variaties: twee leerlingen ‘verdwijnen’, een leerling mag een ander aantikken (dus ook de leerkracht).

© CED-Groep

Wie is dit?

De leerlingen zitten aan hun eigen tafel. Iedere leerling schrijft op een blaadje een paar zinnen over zichzelf. Wat je veel doet, waar je van houdt, waar je goed in bent. Maar geen naam. De blaadjes worden dichtgevouwen en in een doos gedaan die rondgaat. Dan gaat de groep in een kring zitten. De leerkracht leest de briefjes een voor een voor en de groep raadt om wie het gaat.

Wie is het?

We doen Mix en ruil. Jullie krijgen een klein papiertje en schrijven daarop je naam. Straks ruilen we onze papiertjes, zodat iedereen een papiertje heeft met daarop de naam van een klasgenoot. Dan maken we tweetallen, en mag de een iets vertellen over de leerling van wie de naam op zijn papiertje staat. Wel zo dat de ander het misschien kan raden. Geef alle leerlingen een blaadje. Laat ze daarop hun naam schrijven en laat alle leerlingen hun briefje ruilen. De leerlingen houden hun hand omhoog totdat ze een partner hebben gevonden, maken een tweetal en voeren de opdracht uit. De een vertelt iets, de ander mag drie keer raden. Geen vragen stellen. Dan wisselen ze van rol. Laat ze de briefjes weer ruilen, en nieuwe partners zoeken, en doe het nog een paar keer. Laat de leerlingen na een paar minuten stoppen en geef een opsteker voor iets positiefs dat u heeft gezien.

Wie is de wie?

Een leerling gaat de klas uit. Er wordt afgesproken dat iemand ‘de wie’ is. De rader komt terug in de klas en moet ja/nee-vragen stellen om erachter te komen wie ‘de wie’ is, want de leerlingen mogen alleen met ja en nee antwoorden. Het kan moeilijker gemaakt worden door bijvoorbeeld geen vragen over uiterlijk te beantwoorden.

Wat was er fijn vandaag?

Zet de stopwatch op twee minuten, en vraag de klas wat ze prettig vonden aan de klas of aan de les van vandaag (of de afgelopen dagen). Doe zelf eerst voor, en laat dan ieder die iets wil zeggen dat ook doen.

Wie staat niet op de foto?

Een leerling is de fotograaf en gaat de klas uit. De andere leerlingen gaan in een groep staan voor de foto. Een leerling verstopt zich achter de groep. De fotograaf wordt weer binnengeroepen. De groep telt hardop en de fotograaf moet voor de groep bij tien is, raden wie ontbreekt. Als hij het geraden heeft mag hij ‘de foto maken’.

Wie stond niet op de foto en nu wel?

Een leerling is de fotograaf. Een stuk of tien leerlingen gaan in een groepsopstelling staan, de fotograaf bekijkt de ‘foto’ aandachtig en gaat vervolgens naar de gang. Nu wordt er een leerling aan de foto toegevoegd en de fotograaf weer binnengeroepen. Raadt hij wie erbij is gekomen?

© CED-Groep

Wijzerspel

Vraag de leerlingen om in een kring te gaan staan. Ze beelden allemaal een wekker uit waarbij hun armen de kleine wijzer zijn. U zegt: het is twaalf uur. Het is twaalf uur als beide armen gestrekt boven het hoofd zijn, de handpalmen tegen elkaar.
Vraag nu een leerling een tijd te noemen. Alle leerlingen beelden deze tijd uit. Laat ze checken of het klopt. Klopt het ook in spiegelbeeld?

Woordgolf

Verander van een woord telkens één letter en kijk hoe ver je komt, bijvoorbeeld:
pesten – westen – mesten – masten – lasten – lassen – passen - passer.
Maak woordgolven met: tip, boos, regel, kraan, glas.

Word je favoriete dier

De leerlingen mogen vijftien seconden lang hun favoriete dier nadoen. Daarbij lopen ze rond in de kring. Hierna verzint u een andere opdracht, bijvoorbeeld: doe vijftien seconden je favoriete vervoersmiddel na. Kunnen de leerlingen zelf iets verzinnen om na te doen?

Ze verstaan me niet

De leerlingen zitten in de kring, zo dat alle leerlingen u goed kunnen zien. Vertel dat we straks net doen alsof we in een vreemd land zijn. Ze verstaan ons niet. Toch willen we duidelijk maken wat we bedoelen. U probeert straks iets duidelijk te maken. De groep moet raden hoe u zich voelt.

- U wilt een brood kopen bij de bakker. Vraag een leerling mee te spelen (fluister in zijn oor dat hij de bakker is, en dat de bakker er niets van snapt). Beeldt het uit, en vraag of de leerlingen hun vinger op willen steken als ze denken dat ze het weten.
- Vraag een leerling om er ook een voor te doen (fluister in zijn oor: vraag aan iemand op straat de weg naar het zwembad). U speelt de vrouw of man op straat. Laat de groep raden.
- Noem nu een situatie, en vraag de leerlingen om die situatie in tweetallen uit te beelden. Zonder woorden dus. Als de een de ene keer is geweest, mag de ander de tweede keer. Geef vier situaties, zodat iedereen twee keer kan uitbeelden.

Voorbeelden van situaties:

- Je wilt iets kopen in een winkel, maar je ontdekt dat je portemonnee is gestolen.
- Je komt terug in de winkel waar je zojuist een pak melk hebt gekocht dat helemaal
- bedorven was.
- Je komt bij de dokter en je wilt pillen omdat je zo'n pijn in je buik hebt.
- Je wilt graag zwemmen, en je staat bij de kassa van het zwembad, maar je bent je zwembroek vergeten.

Bespreek kort na. Heeft iemand wel eens zo'n situatie meegemaakt?

© CED-Groep

Zend een berichtje

Vorm een kring. Iedere leerling zit op een stoel. De leerkracht staat in het midden en vertelt wat de bedoeling is. *Ik zeg straks: ik zend een berichtje naar iemand die ……..*
Dan volgt een beschrijving, bijvoorbeeld: iemand met zwart haar, iemand met een bril. Iedereen die aan die beschrijving voldoet staat op, en gaat op de stoel van een ander zitten die ook is opgestaan. Ik ga ook op een leeggekomen stoel zitten. Degene die overblijft zonder stoel is de volgende berichtjeszender. U begint, gaat zelf het eerst in het midden staan en doet voor. Doordat u meedoet is er altijd één stoel te weinig en blijft er dus altijd één leerling over.

Zinnen maken

Gooi de Vreedzame Schoolbal naar een leerling. Deze leerling zegt een werkwoord, bijvoorbeeld 'praten' en gooit de bal naar een ander. Die maakt een korte zin met praten door er een onderwerp bij te bedenken, bijvoorbeeld: 'De juf praat'. De volgende maakt de zin langer (bijvoorbeeld: 'de juf praat tegen de groep'). De leerling gooit de bal naar de volgende en maakt de zin langer ('de juf praat een hele tijd tegen de groep'). Ga door tot de zin niet meer langer kan.
Begin opnieuw. U kunt ook met een zelfstandig naamwoord (onderwerp) laten beginnen.
Een leerling krijgt pas voor de tweede maal een beurt als niemand anders meer iets weet.

Zinnendomino

Maak een kring. Kies een leerling die helpt bij de binnenkomer. Zeg een eenvoudige zin zoals: *Ik ga winkelen.* De volgende herhaalt dit en voegt er een want- of omdat-zin aan toe: *Ik ga winkelen want ik heb schoenen nodig.* De derde begint met het tweede deel van de zin en geeft daar weer uitleg aan: *Ik heb schoenen nodig want mijn ouwe zijn kapot.* De vierde: *Mijn ouwe zijn kapot omdat ik altijd buiten speel.* Ga door tot het doodloopt. Laat een leerling een nieuwe zin opzetten.

Zittend dansen

De leerlingen zitten op hun stoel. Draai vrolijke muziek en laat de leerlingen zittend dansen, hoe gekker hoe beter.

Zoek iemand die

Laat de leerlingen *Zoek iemand die* doen om nieuwe dingen van elkaar te ontdekken. Tijdens een muziekje lopen de leerlingen door de klas. Als de muziek stopt staan ze stil en krijgen zij de opdracht. Voorbeelden van opdrachten zijn:

- Zoek iemand die ongeveer dezelfde kleur ogen heeft als jij.
- Zoek iemand die een huisdier heeft.
- Zoek iemand die een idee heeft voor een leuke activiteit in de groep.
- Zoek iemand die kan vertellen hoe hij zijn steentje heeft bijgedragen aan de groep.
- De leerlingen noteren voor zichzelf vijf dingen die ze leuk vinden om te doen als ze vrij zijn. Ze lopen door de klas met hun hand omhoog tot ze een partner hebben gevonden. Ze zoeken iemand die ook één van die vijf dingen leuk vindt. De naam van de groepsgenoot mogen ze daarbij noteren.

Er zijn verschillende werkbladen beschikbaar bij de werkvorm *Zoek iemand die met werkblad.* Deze staan bij de lessen op de website.

© CED-Groep

Demonstreer hoe je met een andere leerling koppelt (hand in de lucht, maatje zoeken, tweetal vormen door de handen in de lucht tegen elkaar aan te tikken, handen naar beneden en naast elkaar gaan staan). Laat een leerling die over is aansluiten bij een tweetal. Maak de groep ervoor verantwoordelijk dat er iedere ronde een andere 'bofkont' is.

Vraag de leerlingen wat ze nog niet wisten van iemand. Bespreek ook het proces. Wat lukte goed, welke tip is er voor de volgende keer?

Zonder praten

Vraag aan de groep om, zonder met elkaar te praten, in de vorm van een letter te gaan staan bijvoorbeeld een V. Zodra de leerlingen het spel doorhebben, mag een leerling een letter zeggen.

1-2-3-4-Sam!

Laat de leerlingen in de kring zitten en doe een ritme voor: twee keer slaan tegen je dijen, twee keer klappen in je handen en dan aansluitend op het ritme roepen: 'Sam!' *Allemaal oefenen: klap-klap-klap-klap-Sam!* Herhaal dit een aantal keer. Noem vervolgens in plaats van Sam de naam van een leerling. Herhaal het ritme meteen weer; de leerling die genoemd is, roept nu de naam van een andere leerling. Herhaal dit net zo lang tot iedereen genoemd is. De leerlingen mogen niet twee keer dezelfde naam noemen.

© CED-Groep